

ఆంధ్రప్రచారిణిగ్రంథనిలయము.

అనుబంధగ్రంథమాల. 43.

తెలుగు వ-21

శ్రీరామచంద్రా రాజు-దేశికము.

నీతికథాముక్తావళి.

(ప్రథమభాగము.)

—o—o—o—

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలి

గద్యపద్యాత్మకములగు నీతికథలు.

పాఠశాలలో, జదువుబాలురయుపయోగము.

894-8131

మూడవకూర్పు.
AND-N

అద్దేవల్లి లక్ష్మణస్వామి,
ఆంధ్రప్రచారిణిగ్రంథనిలయము,
రాజమహేంద్రవరము.

1922.

వెల 0-8-0.

ప్రీతి క.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునుండి గద్యపద్యాత్మకము
లగు నీతికథలను బాలుర యుపయోగార్థము యథారూపముగ
బ్రకటించితిని. నీతితత్వవిశారదుండును మహాత్ముండు నగు
భీష్మునిచే ధర్మనిష్ఠాపరుండగు యుధిష్ఠిరున కుపదేశింపఁబడిన
యీధర్మోపాఖ్యానములు పురోభివృద్ధింగోరు బాలుర కవశ్య
పఠనీయములని వేఱుగ వ్రాయనక్కఱలేదు. ఇట్టి నీతికథలను
గల్పించి వ్రాయుటకంటె నీతితత్వముల కాదర్శనస్వరూపమును
వేదతుల్యమునైన మహాభారతమునుండి గ్రహించుటయేయై
మోత్తమంబనియెంచి యీవిధముగ నేర్చికూర్చినాఁడను.
పాఠశాలాధికారులును దీనినాదరించి బాలురకుఁ బఠనీయ
గ్రంథముగ స్వీకరించినచోఁ గృతకృత్యుఁడనయ్యెదను.

బాలాంత్రపు వేంకటరావు.

విషయ సూచిక .

విషయము.	పుట.
1 భీష్మకృతశ్రీకృష్ణస్తుతి.	1
2 వ్యాఘ్రగోమాయుసంవాదము.	2
3 ఉష్ణచరిత్రము.	8
4 సముద్రసరిత్సంవాదము.	9
5 కుర్కురసీచత్వముందెలుపునట్టియితిహాసము.	10
6 కాపవ్యోపాఖ్యానము.	12
7 దీర్ఘదర్శిమొదలగుమత్స్యములయుపాఖ్యానము.	15
8 పలితరోమశులనుమూషికమాంజ్ఞాలంబులసంవాదము.	18
9 బ్రహ్మదత్తునితోఁబూజనియనుశకునికై ససంవాదము.	27
10 విశ్వమిత్రచండాలసంవాదము.	30
11 మృగయుఁడు—కపోతమిధునము.	36
12 గృధ్రజంబుతోపాఖ్యానము.	44
13 పవనశామ్నలీతరుసంవాదము.	49
14 నాడీజంఘునిచరిత్రము.	52
15 చిరకారియను మునికుమారునిచరిత్రము.	63

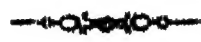
నీతి కథా ముక్తావళి.

ప్రథమ భాగము.

భీష్మకృత శ్రీకృష్ణస్తుతి.

నీ. శుచియును హంసుండు ♦ శుచిషత్తుఁ బరముండుఁ
బరమేష్ఠియును నగు ♦ భవ్యుఁగొలుతు
మునులును సురలు నె ♦ వృనియున్నహాపెరిం
• గరు సర్వవిదుని న ♦ పృథుఁగుఁగొలుతు
శ్రీతులు సెప్పఁగనుహా ♦ మతులు దుఃఖావధం
బుగనెఱింగెడు పుణ్య ♦ మూర్తిఁగొలుతు
లోకంబులెల్లఁగ ♦ ట్టుటనిల్పుటడఁగుట
తనయందయగు మహా ♦ త్తరునిఁగొలుతుఁ

తే. బక్షిరత్నచయంబుఁ బు ♦ ప్పవ్రజంబుఁ
బంజరముతాఁడు నార యు ♦ సాశ్రయముగ
నుండుచాఁప్పున విశ్వంబు ♦ నుండుటకు సు
ఖాస్పదంబగు పుండరీ ♦ కాక్షుఁ గొలుతు.

వ్యాఘ్రగోమాయుసంవాదము.

క. సౌమ్యులసౌమ్యులభంగి స

సౌమ్యులు సౌమ్యులవిధమున ♦ జనవర ! చిత్త

గమ్యతఁదోతురు వారిని

సమ్యక్ శిష్యులఁగాంచు ♦ చందము సెపుమా.

వ. అనుటయు నాపగాతనయుం డేతత్ప్రయోజనం
బైన వ్యాఘ్రగోమాయుసంవాదంబను నితిహాసంబుగల దాక
ర్ణింపుమని యిట్లనియె.

ఆ. పురికయనఁగఁబరఁగు ♦ పురిఁ బొరికుండను

స్వపతికూరికర్మ ♦ నిష్ఠఁబరఁగు

సన్విభుండు సచ్చి ♦ యధిప ! గోమాయునై

పుట్టఁ బుట్టుటంగు ♦ బుద్ధికోడ.

వ. ఇబ్బంగింబుట్టిన యానక్క మహితప్రతీతిలంబయి
మాంసంబు దినక హింసనేయక వసంబునం బతితఫలంబులుఁ
బత్తింబులు నాహారంబులుగా వర్తించుచుండఁ దోడినక్క
లిదియేటివ్రతంబు మాంసంబేముడెచ్చియిచ్చెన ముసయోగిం
చి సుఖనై యుండుమని ప్రార్థించిన నమ్మెయికిం జొరక దృఢ
నిశ్చయతనుండె నంత నొక్కనాఁడు మృగంబుల కెల్లముఖ్యం
బైన శార్దూలం బత్తెఱం గెఱింగి వచ్చి యగ్గోమాయువుతో
నిట్లనియె.

క. నిను సౌమ్యుడని యెఱింగితి

సనఘా ! సనుజెందినిలిచి ♦ యతులసుఖము లం

దినమేలు సన్నుఁ గూర్చుం

డనులోకము నిందయుడుప ♦ నగునీశితన్.

వ. నాతోడి బాంధవంబు సేయుమనిస సగ్గోమాయు
విట్లనియె.

క. నీ వాశ్రయణీయుండవు

గావే విను భోగపరము ♦ గాకున్నది మ

ద్భానం బటుగావున నా

కీవచసములీంపుసేయ ♦ విద్ధగుణాఢ్యా.

వ. • అదియట్లుండె భోగంబులుగాకున్న నేమి నీకుఁ గా
ర్యాకార్యంబులు నా యెఱింగిన తెల్లంగున నుపదేశించుచు
మైత్రివాటించి యునికి గర్హణీయంబై భనదీయమూలభృశ్యు
లసూయ సేసి భేదింతురు దాని నొప్పమివచ్చు నీవు పొరలు గ
లంచినఁ గలంగకుండుటకును నాబుద్ధిపాటించుటకును సమ
యంబు సేసి సన్ను మన్నించుకొనియుండు మక్కువ నీకడవర్తిం
చియుండెదననుటయు నావ్యాఘ్రంబాభంగి సడపఁగలయది
యై యియ్యకొని.

ఆ. సంతసంబుతోడ ♦ సమయంబు సేసిన

నెలమిఁబొంది సక్క ♦ పులికిబుద్ధి

వ్యాఘ్రగోమాయుసంవాదము.

క. సౌమ్యులసౌమ్యులభంగి స

సౌమ్యులు సౌమ్యులవిధమున ♦ జననర ! చిత్తా

గమ్యతఁదోతురు వారిని

సమ్యక్శిశ్చయతఁగాంచు ♦ చందము సెపుమా.

వ. అనుటయు నాపగాతనయుం డేతత్ప్రయోజనం
బైన వ్యాఘ్రగోమాయుసంవాదంబను నితిహాసంబుగల దాక
ర్ణింపుమని యిట్లనియె.

ఆ. పురికయనఁగఁబరఁగు ♦ పురిఁ జొరికుండను

స్వపతికూరకర్మ ♦ నిష్ఠఁబరఁగు

నవ్విభుండు సచ్చి ♦ యధిప ! గోమాయునై

పుట్టఁ బుట్టెఱుంగు ♦ బుద్ధిశోడ.

వ. ఇబ్బంగింబుట్టిన యానక్క మహిమప్రతిశీలంబయి
మాంసంబు దినక హింసనేయక వసంబునం బతితఫలంబులుఁ
బత్త్రంబులు నాహారంబులుగా వర్తించుచుండఁ దోడిసక్క
లిదియేటివ్రతంబు మాంసంబేముడెచ్చియిచ్చెద ముపయోగిం
చి సుఖనై యుండుమని ప్రార్థించిన సమ్మెయికిం జొరక దృఢ
నిశ్చయతనుండె నంత నొక్కనాఁడు మృగంబుల కెల్లముఖ్యం
బైన శార్దూలం బత్తెఱుం గెఱింగి వచ్చి యగ్గోమాయువుతో
నిట్లనియె.

క. నిను సౌమ్యుడని యెఱింగితి

ననఘా ! ననుజెందినిలిచి ♦ యతులసుఖము లం

దినమేలు నన్నుఁ గూర్చు

డనుటోకము నిందయుడుప ♦ నగునీశిక్షన్.

వ. నాతోడి బాంధవంబు సేయుమనిన సగ్గోమాయు
విట్లనియె.

క. నీ వాశ్రయణీయుండవు

గావే విను భోగపరము ♦ గాకున్నది మ

ద్భానం బటుగావున నా

కీవచనములీంపుసేయ ♦ విద్ధగుణాఢ్యా.

వ. • అదియట్లుండె భోగంబులుగాకున్న నేమి నీకుఁ గా
ర్యాకార్యంబులు నా యెఱింగిన తెల్లంగున నుపదేశించుచు
మైత్రివాటించి యునికి గర్హణీయంబై భవదీయమూలభృత్యు
లసూయ సేసి భేదింతురు దాని నొప్పమివచ్చు నీవు పారలు గ
లంచినఁ గలంగకుండుటకును నాబుద్ధిపాటించుటకును సమ
యంబు సేసి నన్ను మన్నించుకొనియుండు మట్లున నీకడవర్తిం
చియుండెదననుటయు నావ్యాఖ్యింబాభంగి సడపఁగలయది
యై యియ్యకొని.

ఆ. సంతసంబుతోడ ♦ సమయంబు సేసిన

నెలమిఁబొంది సక్క ♦ పులికిబుద్ధి

సెప్పికొనుచుఁ దగ వ ♦ సింఁచెఁ దదీయని

కేతనమునఁ బులియుఁ ♦ బ్రీతినలిపె.

వ. కొండొకకాలంబునకు నమ్మగరాజు మన్నించు
విధంబును సగ్గోమాయువు దదీయహితాహితంబులరసె
బుద్ధిసాచివ్యంబు సేయుతెఱంగునుజూచి చూపోపక యప్పు
లిమూలభృత్యులు దమలోనంగూడికొని యొక్కనాఁడు.

క. పులిసమలెడుమాంసము వెర

వలవడఁ దా మసహరించి ♦ యానక్కకు ని

మ్ముల నిల్వంగావించిన

నిలయంబునగొందిఁబెట్టి ♦ నేర్పారంగన్.

వ. ఉన్నంతి భక్షణపదార్థపరిరక్షణంబును దాన చే
యునదిగావున సగ్గోమాయు వప్పనికింజొచ్చినమాంసంబుగానక
యెవ్వరేని మ్రుచ్చిలికొనుటగా నెఱింగినదియై శార్దూలంబున
కెఱింగించిన నామ్రుచ్చిమి యప్పులి యరయందొడంగిన నె
ప్పటిభృత్యులు గపటోపాయంబునన్ని.

క. నెమకిపరివార మమ్మాం

సము గనుతెఱంగును ఘటింప ♦ శార్దూలముచి

త్తము సక్కవలన విరస

త్వము నొందిన నెఱిగి భృత్య ♦ తతియిట్లయెనిన్.

ఆ. సక్క కేటిన్రతము ♦ సుక్కుక యిమ్మాంస

మసహరించినపుడ ♦ యబ్బేనేసి

నేమియైనఁజేయు ♦ నిదిపాపశీలంబు
గపటధర్మకంచు ♦ కంబునువ్వె.

క. తానఁట మాంసముఁ దినదఁట
యానక్కయుబేలువెట్టె ♦ నిన్నాళ్లును నీ
యాన మఱుమాటపలుకం
గా నోడుగు మిదియనడపఁ ♦ గార్యములయెడన్ .

క. అనుటయు మృగపతిమనమునఁ
గనలుగదిరి నక్కఁబట్టఁ ♦ గాఁ బంచి నధిం
పనుబుచ్చె దాని సంతయు
వినియప్పలితల్లిగరము ♦ వెనఁజనుదెంచెన్ .
వ. చనుదెంచి యావ్యాఘ్రువరునితో నిట్లనియె.

క. ఇట్టియేకృత్యంబులుగల
యట్టిదె యానక్క బేల ♦ నైతివి భృత్యుల్
పుట్టినకోలెను గుటిలత
లెట్టుటివిసేయ రకట ! ♦ యెఱుకగలిగెనే.

తే. బుద్ధిమంతునివలన ను ♦ రుబ్బడ్డు లధికు
వలన హీనులు, రూపసి ♦ వలనఁజెనఁట
వా రసూయలుసెయుదు ♦ రీరసమున
నింత యెఱుఁగంగవలవదే ♦ యీవు గొడుక.

క. ధర్మ మధర్మముభంగి న
ధర్మము ధర్మంబుమాడ్కిఁ ♦ తనయా ! తోఁచున్

నిర్మలమతి సరయవలయు

ధార్మికతన కోరువాఁడు ♦ దనకేర్పడఁగన్.

క. వినుమీ గోమాయువు ప

చ్చినయంతటనుండి మనకుఁ ♦ జేసినహితముల్

గనుఁగొనఁగవలదె యీతర

మునవాఁడిటు సేయఁడను స ♦ మూహయునలదే.

క. హితుఁడగుమంత్రం గుటిలుల

యతికపటోపాయములకు ♦ సగపడిచెఱుపన్

మతిఁదలఁతురే ! పతి సుపరీ

క్షితంబుగావింపకొకటి ♦ నేయందగునే.

చ. అనవుడు సక్కరాఁబనిచి

యస్సలిఁ గొఁగిటఁజేర్చి బాష్పముల్

గనుఁగవఁగ్రమ్మఁ బల్కులఁ ద

గంగఁబెద్దయు గారవించిన

న్వినము మృగేంద్ర ! మున్నటుల

సీవు సభన్ సనుమించివాఁడు మీ

డని కొనియాడి యిప్పుడెగ

టార్చితె పెంపును నాదుమాసమున్.

వ. అని పలికె గోమాయువు వెండియు.

క. సను సీవు పదస్థునిఁగా

నసఘా ! చేయంగఁదలఁచి ♦ సప్పడ సీభృ

త్యనికాయము కటవులఁబడ

కునికియు నాబుద్ధివినుట ♦ యును మఱవమికిన్.

వ. బాసనేయవే యట్లుంగాక.

ఆ. ఎఱిగియైన నెఱుంగ ♦ కేనియు నొక్కని

భంగపెట్టి పిదప ♦ సంగతుఁడుగఁ

జేసికొనుటమేలె ♦ సిరిగలవానికి

నట్టినిలుపు వాని ♦ కగునెహితము ?

క. అని పాసి యరణ్యమునకుఁ

జని యశనడితునొంది ♦ సద్భావభ్యా

తి నెఱయఁ బరమస్థానం

బునకగ్గోమాయవరిగెఁ ♦ బురుషవరేణ్య.

న. ఈకథ పూర్వాపరవాక్యంబులయందలి తాత్పర్యం
బు నిరూపించి.

క. వావిరిమాటలఁదేలక

భావంబునఁ గీడుమేలుఁ ♦ బరికించి యస

ద్భావుని సద్భావుని నవ

నీవర ! యేర్పఱుపనెఱుంగ ♦ నేరగవలయున్ .

ఉష్ప్రచరిత్రము.

సీ. ఆలస్యమును నస ♦ హాసత్వమునునొప్ప
 వవితేని పతి సుఖ ♦ యైచరించు
 వినుతొల్లియొక్కయుష్ప్ర ♦ మనితరసాధ్య త
 పంబుసేయఁగమెచ్చి ♦ బ్రహ్మవచ్చి
 యర్థించినదియేమి ♦ యనిన నాలోట్టియ
 యొప్ప నామెడ శత ♦ యోజన ప్ర
 మాణంబగుటకోర్కి ♦ వాణీశ ! నావుడు
 నట్లగుంగాకని ♦ యతఁడుసనియె,

తే. నదియు వరగర్వమున సహా ♦ యంబునొల్ల
 కలసభావతనుండుచు ♦ వలచియొక్క
 నాఁడు దనయఱ్ఱుసాఁచి కా ♦ ననముఱోన
 వంగికోని మేయఁగాఁ బెను ♦ వానవచ్చె.

క. వచ్చినఁ దనమెడసాఁగిన
 యచ్చటిగుహాలోన నుత్త ♦ మాంగంబిడి తా
 నిచ్చమెయి నిదురవోవఁగ
 విచ్చలవిడి నొక్కనక్క ♦ వెలదియుఁ దానున్.

ప. అగుహాసాచ్చెం జొచ్చి యాకటిపెల్లున నాలుం
 దానును నొక్కట నాలోట్టియ కుత్తుకకబల్లించి నెత్తురుంగం
 డలు నొండొండ్రమింగందొడంగె నంత మేలుకని యాలో

ట్రియమెడమరిల్చునంతకు నానక్కలు సరంబులు బ్రెవ్వం
గఱచిన నెఱిదప్పి యయ్యుష్ట్రంబు నిర్గతప్రాణంబయ్యె స
ట్రిచందంబుగాక నీవనాలస్యండవును, ననహాయసంపన్నుడ
వును నై నెగడు మనిస సజ్జనసతి యతనితో శత్రుండభి
బలుడైన నల్పబలుండగురా జేయోజ నాపదనిస్తరించు నన
వుడు సతండు సముద్రసరిత్సంవాదం బాకర్ణింపుము దాన
సీయడిగిసయర్థంబు దేటసడియెడునని పలికి యిట్లనియె.

—o—

సముద్ర సరిత్సంవాదము.

—o—

తే. ఉదధి సుఖగోష్ఠినుండి తా ♦ సదులతోడ
మీతటంబుల తరువులు ♦ మీరునొంగి
తఱిమిచాఱినఁ గూలు వే ♦ తనములేల
పెఱికిపోవవి మీకేమి ♦ ప్రియమొనగ్గె.

న. వాని నున్నూలింప మీకు శక్యంబు గామింతేసి
యో వానికింకఁజేటువాటిల్ల దిదియేమి యనవుడు గంగ యి
ట్లనియె.

క. చిగునెడలక నిలిచిసమన్

నగములువేతసచయంబు ♦ సమగ్రజై ము
ల్లగు మావేగముగడపి యె

సగొనుఁబురాస్థితిన బ్రదుకు ♦ సమకూరంగఁ.

వ. అనియె నాప్రబ్బలిచెట్ల తెఱంగుఁగనుంగొని.

అ. అరిన్యసాలుపెంపు ♦ నాత్మీయశక్తియు
నెఱిఁగి మూర్ఖవృత్తి ♦ నెదురుపడక
యచితవృత్తి సతని ♦ యుద్ధతి మేవడి
గడపి హీనబలుఁడు ♦ సెడక నిలుచు.

కుక్కురసేచత్వముం జలుపునట్టియైతి హాసము.

సీ. వినుమొక్కయితిహాస ♦ మనుషమంబగు తిసం

బునఁ బేర్చువాఁడొక్క ♦ మునిపరేయ్య

నాశ్రమంబున దద్ద ♦ యాపిశేషంబున •

నిఖిలజంతువులును ♦ సచటఁబ్రీతి

నసియించి సుఖముండు ♦ నానిహా నొక్క కు

క్కురమెప్పుభక్తిమో ♦ గొలిచినిగుగు

సమ్మనిమెలగిన ♦ యచట నెల్లనుదాను

వర్తింపనొకదువ్వి ♦ ప్పరమాత్మ

తే. కతివవచ్చిన సమ్మని ♦ కిడునుఁబోలు

తెచ్చ నాకుక్క నాఁడను ♦ దీప్తిసూచ

మైనదువ్విగాఁజేసిన ♦ సదగడంగ

కవియ భయమంద చాఁకి ము ♦ స్కవియుదువ్వి.

నీ. అట్లుబెబ్బులివచ్చి ♦ యడలిసబెబ్బులి

గాఁజేసి గెలిపించె ♦ గరుణమొదయ

నొకమత్తకరిఁజూచి ♦ యోటుమై నొదిఁగిస

నుద్ధతిఁగరిజేసి ♦ యొసఁగె జయము

సింహంబు దెసభీతి ♦ జెడి పాటుతెంచిన

ఘనసింహముఁగఁజేసి ♦ గర్వమిచ్చె

శరభంబుధాటికి ♦ జకితమైన నుదగ్గ

శరభంబుఁజేసి ♦ యుత్సాహిఁజేసె

తే. నిట్లుదివసక్రమంబున ♦ నెక్కుడైన

సత్త్వముఁగఁ జేయఁగాఁ గుక్క ♦ శరభభావ

మండితంబయి తిరుగుచు ♦ నుండిపూర్వ

వాసనాసీచమగు మనో ♦ వర్జనమున.

న. ఇట్లు విచారించె

చ. సనుఁగనియొండుసత్త్వము మ

సంబున బెగ్గిలి పాటునప్పడి

మ్మునివరుఁ డిట్లపోలె గృహ

మొక్కలమై శరభంబుగాఁగఁ జే

యునొ తగదాని నట్లయిన

నుద్ధతి నాకుఁ జరింపఁగాదుగా

పున నితనిన్ నధింతు వెర

పున్ బలమున్ సరియుల్లసిల్లఁగన్.

తే. అనువిచారంబు దివ్య బో ♦ ధాతుఁడై స
యమ్మునీశ్వరుఁడెఱిగి యీ ♦ యధమజాతి
యున్నతస్థితమెఱుఁగునే ♦ మున్నపోలె
గుక్కయయియుండుఁగా కన్నఁ ♦ గుక్కయయ్యె.

వ. కావునం గులహీనులు మాననీయులుగా రట్లుం
గాక విశేషం బాకన్గింపుము.

చ. కులమనిపట్టి చిత్తముఁ

గూరినకీడరయంగలేకయ

గ్గలపువిభూతి దుష్టునకుఁ

గల్గఁగఁజేయుట గన్జమెట్లు భృ

త్యులమదియున్నరూపరసి

యుత్తమ మధ్యమహీనరూపమా

త్రలకుఁ దగంగ సయ్యయి స

దంబులనిల్పుట నీతి భర్తనున్.

కా ప మోఽపా ఖ్యాస ము.

సీ. అవనీశ ! పారియా ♦ త్రాచలంబుసనుండు

నొకబోయ ధర్మసం ♦ యుక్తబుద్ధి

వింటనేర్పగి మృగ ♦ వితతిప్రకారజ్ఞఁ

డారణ్యదేశసం ♦ చారశాలి

తల్లికిఁ దండ్రికిఁ ♦ దద్దయుభక్తుఁడై

ఫలమూలమధుమాంస ♦ ములను మేలి

కూషు గూరలు సమ ♦ కొల్పి వారికిఁ దృప్తి

యావహించుచు శయ ♦ నాసనాదు

తే. లగుపదాన్ధముల్ హృద్యంబు ♦ లుగ నొసర్చు

వలయునాహారములు ముని ♦ వరులకిచ్చుఁ

బగటఁ దొడరినఁ బరిమార్చు ♦ భండనమున

నొకఁడ వేవురనై న మ ♦ హోగ్రగతుల.

క. కాపవృండునుపేరను

దీపించినయతని భూరి ♦ తేజముగని ర

త్రొనర్చుఁడువలయు మనకని

యాపౌలమునఁగల్గు దస్య ♦ లందఱుఁడమలోన.

ఆ. అతనిఁడమకునెల్ల ♦ నాధిపత్యమునేయు

వానిఁగా నరించు ♦ వారుగాఁగ

నిశ్చయించి కూడి ♦ నెమ్మిమైఁ జనుదెంచి

కొంచియిట్టులనిరి ♦ గారవమున.

క. బలవిక్రమసంపన్నుఁడ

వలఘుచరిత్రుఁడవు మమ్ము ♦ సందఱఁబ్రభునై

తలకొని రక్షింపుము నీ

వలచినపనిగొనుము పుత్ర ♦ వర్గముఁబోతె.

వ. అనిన విని యతండు వారల కిట్లనియె.

సీ. శిశుజనమునిజన ♦ స్త్రీజనంబులఁ జంప

గాఁడెట్టివాఁడైనఁ ♦ గడఁగిమీఁద

గవియక పొడుచుట ♦ కల్మషం బంగసఁ

జెఱపట్టఁదగదు వి ♦ శేషమొకఁడు

వినుఁడెట్టిసత్త్వ జా ♦ తిని బెంటఁజంపుట

పాపంబు గోవుల ♦ బ్రాహ్మణులను

సంకటపెట్టంగఁ ♦ జనదా తతీయశి

తముగోరి సూనియు ♦ ధ్ధంబునేఁది

తే. యధికపుణ్యంబు సత్య కీ ♦ యావిఘాత

మాచరించుట గడుదోష ♦ మననిఁ బ్రజకు

బాధగావించి కుడిచి శ ♦ వంబుదొలుకు

పురువుగతి నది నొలియంగఁ ♦ బొలియునతఁడు.

వ. అని చెప్పి మీరలీధర్మాధర్మంబు లెఱింగి నాపంచిన
తెఱంగునఁ దిరిగెదరేని మీకు ముఖ్యుండనయి సత్యంబు సా
ఖ్యంబులంబెనువ మీయోగక్షేమంబు లరసెద ననియె దానికి
వారండఱుఁ బ్రీతింబొంది యాతనివచనంబున వర్తించి వర్ధిల్లి
రిట్లుకాపవ్యుండు సాధులకు హితంబగునట్లుగా ద్యసులం
బాపంబులకుంబాపి తానును వారును నిహపరసిద్ధులం బ్రశస్తి
వహించె.

క. కాపవ్యోపాఖ్యానము

పాపహరము దీనిశ్రీవణ ♦ పఠనము లటపి

స్వాపారక్షేమంకర

హాపములగు దస్యన్యగవి ♦ రోధములడమన్ .

—o—o—o—

దీర్ఘదర్శిమొదలగువత్సయములయుపాఖ్యానము.

—o—o—o—

వ. అని చెప్పి భీష్మంశు వెండియు నిట్లను దీర్ఘదర్శి
యుఁ బ్రాస్తకాలజ్ఞంశును, దీర్ఘసూత్రంశును ననుమత్స్యం
బులుమూడు జలచరబహుళంబగు నొక్కయేటిమనుషునఁ
దమహానంబొందుగలిగి యుండునవి. వేసవిసాచ్చిన దీర్ఘదర్శి
దక్కటిరెంటిని గూడంబిలిచి.

క. మమివింకఁగఁబాత్రమ నీ

రెడత్రెచ్చిన నొండుదోటి ♦ కేఁగఁగరా దె

స్పృశు నింకనిసేయ్యలుగల

మనువునకుంబోవవలదె ♦ మనకట్టియెడన్ .

తే. అనినఁ బ్రాస్తకాలజ్ఞఁ డి ♦ ట్లనియె నేది

ప్రాస్తమయ్యెనక్కార్యంబు ♦ భంగినెఱిఁగి

యప్పటికేదగినట్లు నీ ♦ యంగవలయు

నూనితోపాయవృత్తి నే ♦ మఱుటలేక .

వ. అనిన నయ్యరుదెలంగుల పలుకులు విని దీర్ఘసూ
త్రుం డిట్లనియె .

క. జడనిధిచందంబున ని

మ్మడువొప్పంగ నిస్సడేము ♦ మాతెను నిమ్మై
నడిచిపడ రత్తనెవ్వగ

లుడుగుడు నుతిమొచ్చిరిన ♦ మొయ్యసలతితోన్.

క. అనుటయు నిదగర్జముగా

దని పలుకుచు నీర్థదర్శి ♦ యంబునోతో

జనితాభయమగుసథములఁ

జనిచొచ్చెం బెద్దమనువు ♦ నమ్మదలీలన్.

వ. తక్కిన రెండును పందసలిచి నిట్లు నిలిచిన యమ్మ
తస్యద్వయంబునకు భయంబు పుట్టం గలిపయాదిససంబులకు.

క. బాణుడుసేరడత్రెవ్వఁగఁ

దాలుబెడిన్దమొస యండ ♦ దనునఁగ నిపురం

బాణ మడు నరసింహుక

కొలులు బాలరులునిచ్చి ♦ క్రొందుకొంగన్.

క. వెరపున నూతల నెత్తెలుఁ

గరముల మన్వేషములఁబట్టి ♦ కడుసంపదసముల

బొరయుచుఁ ద్రాళ్ళనఁగ్రువ్వఁగఁ

గరమూహించుకొనిఁ బూర్తి ♦ కొలులుండున్.

క. ఇం దొకత్రాడుగఱచి యే

నొందంగా గుచ్చిసట్లు ♦ యుండద పీఠీ

కృందుకొనుట మానంగ న

మందత నది యెడల విడిచి ♦ మశువుదణిసెదన్ .

క. అని యొకగుదిమీలనశుమ

నెనయంగాఁదూఱికఱచి ♦ యిరుదొడలఁ దా

డొసరంగఁబట్టుకొని గ్రు

చ్చినచందముదోఁప మూర్ఛ ♦ జెందినభంగిన్ .

వ. ఉన్నంత వేట దీక్షి యగ్గుదిగలయతండు.

క. తెలిసేటరొంపిచవోవం

దొలుచునెడం ద్రాశువిడిచి ♦ దురితంబునకుం

దొలఁగి పొరదప్పి యందొక

జ్జలచరమున్నయెడ కేగె ♦ సంభ్రాంతగతిన్ .

క. ముట్టఁబడి దీర్ఘసూత్రం

డిట్ట ట్టరుగఁగ నుపాయ ♦ మేది యొకనిచేఁ

బట్టువడెఁ దనదుడెందము

పట్టునదలి చకితవికల ♦ భావేంద్రియుడై .

క. విను దొదవ్వులఁగార్యము

గనికొనవలయుపని మున్న ♦ కావింపఁగ నే

రనిజనుఁడు దీర్ఘసూత్రం

డనునమ్మత్యంబుభంగి ♦ నాపదనొందున్ .

తే. అప్పటికిఁ దోచినట్టులు ♦ దప్పకుండ

సనువుతో ధృతిగల్గి కా ♦ ర్యంబునడపు

సతఁడు ప్రాప్తజాలజ్ఞుని ♦ యట్లనోలఁ
బరమసంశయ మయ్యెడు ♦ బ్రదుకుఁగాంచు.

క. ధుర్యత సనాతములగు

కార్యము లూహించికని త ♦ గంజేయునయగా
చార్కుఁడు సౌఖ్యముఁబొరయును
నార్యస్థితి దీర్ఘదర్శి ♦ యనుమీనుకీర్తియన్.

—o—o—o—

పలితరోమశులను మూసకమాన్జాలంబులనలవాదప్రకారము

—o—o—o—

సీ. అడవిలో నొకమట్టి ♦ యశుగున లొంగలఁ
బలితుండునా నొక్క ♦ గులుకయుండు
సమ్మగ్గజముమీఁద ♦ ననిశేంబు రోమశుం
డనుపిల్ల నసీలుంచు ♦ నాసమీప
మున సంజకడ నిత్య ♦ మును మృగంబుల కురు
ల్లాడ్డి వేకువనచ్చి ♦ యొక్క మాఱఁ
డగపడ్డవానిఁగొం ♦ చరుగు నొకప్పు డా
హారంబునకుఁబెల్లి ♦ యచటఁదిరుగఁ

తే. బోయి యుగఁబడియుండంగఁ ♦ బొంచిచూచి
భయముదక్కి యచ్చోటునఁ ♦ బలితుఁడెరకు
గుమ్మరఁగఁ జంద్రకుండను ♦ గూబపులుఁగు
హరితుండనియెడు ముంగియు ♦ సంహారోచె.

వ. ఎరకై నచ్చి యిట్లుదోచిన నయ్యెలుక యాగెంటి
బారికిందప్పిపోనరామిదలంచి బెగ్గలించియు దైర్యంబుకలిమిం
గార్యంబూహించి యప్పిల్లిం గొండ్లొకసేరం జనుడెంచి దాని
తో నిట్లనియె.

క. ఉరిద్రోవ్వఁ గొఱికి యిప్పుడ
వెరవారఁగ నీకునేను ♦ విడుగరసేయక
దొరకొనుట నీదుభాగ్యం
బరిత్యముదొఱంగి మైత్రి ♦ యలవఱుపుమదిక్.

క. ముంగికి గూబకు నగపడి
యంగంబులునడఁకుచున్న ♦ యవి నా కమ్మై
సంగతిగలిగిన నీయు
త్సంగంబుననుండి భయము ♦ దక్కుదునేనున్.

చ. అనవుడు బిల్లియిట్టులను
నార్తశరణ్యుడ వయ్యదిట్టి నీ
కసఘ ! హితంబుసేయవల
దయ్య ! జగత్పతిసాక్షిగాఁగ ని
ప్పసి దగఁబూనితిన్ నెఱపు
వాసి ననుం గదియంగరమ్ము న
చ్చిన నకులంబు గూబయును
జేరఁగనేరవు నాకునోశుటన్.

ఆ. అనిన సట్లయగుట ♦ నాత్మనెఱింగియ
కాడె సంధియైన ♦ నాదు బ్రదుకు

నీమవిశుగరయును ♦ నిజమగుటా హించి

నిన్నుఁ జెందె బుద్ధి ♦ నిశ్చయము.

క. అని పలికి పిల్లిడగ్గఱ

యనయము నిశ్చంకవృత్తి ♦ సదయ్యలుకనసెగ

చినఁజూచి యయ్యలు కం

బును సకులము సవట వాసె ♦ పోయనితేచ్చన్.

క. సకులము నులూకిమును బో

కకు సంతసమందియుగడి ♦ గ్రక్క స సమ్మా

పీక మయ్యరి చేరులు గోలు

కక యలసతి నల్లనల్ల ♦ గొంచుచునుగడన్.

వ. అమ్మయిఁ బలితుండుగొనకొని యయ్యరిం గొఱుక
కుండుట యెఱింగి రోమమందెట్లనియె.

క. తగునే యిట్లు కృతార్థుడె

వగు నీకురిగోలుకెట్లు ♦ లాలస్యమునె

తగుట కృతార్థులకును నెల

వగుటొప్పునె కృతార్థుడెడికి ♦ సదోహుడెనై.

చ. అనుటయు నెల్ల యిట్లులను

నాశ్రితరక్షణశీలు నిన్నుఁగ

డునఁ బొరయంగ నిత్తునె నీ

డుం జెడుగుందసమేను భీతి నూ

నినమదితోడ సమ్మమిని

నెట్లసయ్యయ్యరిఁ ద్రెగవనియ్యెడన్

మనమున నెగ్గుగాఁగొనకు

మాలనిఁగాంచిన యప్పుద్రొంచెదన్.

క. ఉరిఁబాసి యేమిదలఁతొ

యరిత్యమున వినుము ప్రబలుఁ ♦ జై నయతనితో
వెరవున సంధియొసర్చియుఁ

గరంబు నమ్మమియ నీతి ♦ గాఁ గొంగుబుధుల్.

ఉ. మాలనిరాకగాంచి భయ

మద్దితమైనమసంబుతోడ న

క్కాలమునందు నీకుఁ జనఁ

గావలయున్ నెసమాని పైకినా

యాలయముం జొరన్ నమయ

• మప్పుడ నాకునుగాన నత్తఱి

న్నేలొనరింతు నమ్ము మిది

నిక్కము గర్జము నీవెఱుంగవే.

క. అసవుడు నట్లేలతలఁప

వినుము భనత్పాణరక్ష ♦ వెనఁ జేసితి నే

నసఘా ! నీవును నమ్మెయి

నను నాపదఁ బాపవలదె ♦ నమ్మిరయముసన్.

ఆ. ఆనిసఁబిల్లికిట్టు ♦ లను నెల్కవేగిర

పడకు ముచితకాల ♦ భావ్యమైన

యత్నవధిగదా న ♦ మగ్రిఫలత్వంబు

నొందు నొండుదలఁప ♦ కూరకుండు.

వ. అని యిట్లు పలితుండును, గోమశుండును నొండ్రి
కులతో మాటలాడుచుండ వేకునయయ్యె నట్టియెడ.

క. తనతోఁ గొందఱు గుక్కలఁ
గొని యేతేరంగఁగేలఁ ♦ గ్రూరకృపాణం
బును భీకరభంగిగ నెసఁ
జనుదెంచెన్ మాలఁడధిక ♦ సంరంభమునన్.

ఆ. పరిఘనాముఁడైన ♦ పాపాత్ముఁగనిభయ
మడరఁ బిల్లి యిట్టు ♦ లనియె నింక
నేమిసేయువాఁడ ♦ నిదేవచ్చెజముదూత
వోలె సత్వరముగ ♦ మాలవాఁడు.

క. అనిన విని యొడ కోడకు
మనుచుం దెగఁగొఱికి వేగ ♦ మయ్యురిఁ బలితుం
డనయముఁ డకితాత్ముండై
చనియెన్ గోమశుండు నవని ♦ జమ్మికివెనన్.

చ. ఎలుకయు బొక్కతోపలికి

నేగి ముదంబునఁ బొంచిచూడ సం
కులముగ నేగుదెంచి పరి

ఘుండురి నుగ్గుగుబుల్లఁ బొంచి ని
ష్ఫలతకుఁ జిత్తమెంతయు నిషా

షాదమువొందఁగఱోయె, బిల్లి య

య్యెలుకకు నిట్లనుం దెవికి

నింపగుభంగి నుదాత్తరీతిగన్.

ఆ. మేలు నేసి తగిన ♦ మిత్తునిఁబడసి త
త్సుచగితములవచ్చు ♦ సుఖము లనుభ
వింపఁజూచుటుడిగి ♦ వేర్పడియుండుట
యథయ నీతివిదుల ♦ తెరువుగాదు.

చ. అనఘ ! భయంబునోంగుటిడి

యారయ బేలఁదనంబు నెమ్మిమై
మునుస చునమ్మి చెంది భయ

మోక్షణముం గని నాకుఁ జాలమే
లొనరఁగఁజేసి నీవు దుది

నుల్లమునం దగవిశ్వసింపకి
ట్లునికి సుఖంబె నాదు సిరి

• కుక్తుఁడవయ్యెదు రమ్ము పీఠితోఁ.

క. బలవంతులైన చుట్టం

బులు నేనును నీకు మేలు ♦ వొసరింపఁగ ని

మ్మలమనుట యొప్పడేననుఁ

గలసిమనుము విషువుశంకఁ ♦ గనుమభిమరుముల్.

వ. అనిన విని పలితుఁడు రోమశునితో నీపలుకు లుచి
తంబులు నామాటలు వినుమని యిట్లనియె.

చ. అదులసమిత్రులం డెలియ

నారయఁబంతయు సూక్ష్మకృత్య మ
వ్వెస వతిదున్లభంబ దులు

వీరసనుండియు మిత్త్రభావముం

బొరయుటయుఁ సుహృద్దనుల
పోలికగల్గియుశత్రుతాగుణ

స్ఫురణమొకప్పు సూపుటయుఁ
జూతుముగాఁదే ధర్మిని నెల్లెడన్.

వ. కాపున నిన్నుఁ బెద్దయుం గదియుట గర్జంబు గాదు
సీవును మద్యశగతిం బొందుదుఁ జూచితేనియు నేమటం జన దె
ట్లంటేని.

క. బలపద్రీపులు ప్రయోజన
ములకై పోఁబడుట గల్గుఁ ♦ బొలముల నేనుం
గులు దీమంబులపట్టఁ ద
గిలి నెట్టన పట్టునడిన ♦ క్రియఁ జతురమితి !

చ. అరియెడ మిత్రిభావమొక
యప్పుడుకొర్యము పొందుగల్గిన
నైరపునఁ బాముఁ బట్టునెడ
నిక్క-ము కమ్మనీ దానిపాలికొ
గరము దొలంగఁ జేయునరు
కర్జమువట్టి చరంచు దొప్పదే
పొరుగున నుండి నీకు హిత
ముం దగఁ జేసెదన్లునంచినన్.

మ. విను నీ కామిషమేను నీయెడఁ గను
విశ్వాసముం బూనిచే
రిన నీచిత్త మొకప్పు ముద్దులివికా

రీభూతమై దుర్వినో
దనహింసారతినొందు నీసుత సుహృ
ద్భంధువ్రజంబేని మున్
సనుగన్నన్ సహియింప దాత్మంగరుణ
స్మన్నంపు మిట్లుండెదన్ .

వ. అని యంతెనిలువక.

క. బలితపుటులబడి పేరాఁ

కలితో రేయెల్లనున్న ♦ కతమున నీకుం
జలిది వలసి పిలిచెద విటు

వలయునె నీపలుకునమ్మి ♦ వత్తునె చేరన్ .

ఆ. అనుష్ఠ నిట్లుదలఁప ♦ నగునె మత్ప్రాణర
క్షకుడవై ననిన్ను ♦ శత్రుఁగఁగఁ
దలఁతునే కృతజ్ఞ ♦ తయుఁ బౌరుషంబును
గలుగ నేను వెఱవ ♦ వలవ దసఘ .

వ. అసిన రోమశునకుఁ బలిశుం డిట్లనియె.

క. నీవలన నేను బ్రదికితి

నీవును నాకతన మాల ♦ నికి నగపడ వై

తీవిధమునఁ గల్గు సుహృ

ద్భావము సాలు నినుఁ జేరఁ ♦ దగ దిటమీఁదన్ .

వ. ఇవ్విధంబునకు శుక్రవాక్యంబులుం గలవాక్యం
బుము.

క. బలవంతుడైన శత్రువు

వలనఁ బ్రయోజనము గలిగి ♦ నలను కలిమిఁగాఁ

గలసియు నదిగడచసఁగాఁ

దొలఁగవలయు నమ్మనేమి ♦ దురుగ్గోలయున్.

ఆ. నమ్మఁదగనివార ♦ నమ్మకమున్నది

తగినవారైనఁ ♦ వస్త్ర సమ్మి

యుండఁదగదుతన్ను ♦ నోరుననమ్మఁజుకట్ల

యుండి యెరులసమ్మి ♦ నునుక పులి.

వ. ఇట్టిద బ్రదుకు తెను నగుటం దేమి.

క. నినుబొంట్లను నమ్మక మే

నును బ్రదికెద నశకు ! పిచ్చి ♦ ముగిని చండా

లునియట్టివారిమాయలు

నినుబొందక యుండబ్రదుకు ♦ నునుబొమ్మగిన్.

క. అనిన విని సిగ్గుపడె నె

చనుదోటికిఁ జనియు బిల్లి ♦ నమ్మలేబలియె

మను వేఱొకతగులొగనొ

జనిసముచితన న్నిమిత్తం ♦ నొప్పుమొనొందన్.

క. పలుపగఱనలనియొనది

దలఁగుటకును రిపు పోయె ♦ తరుణ పాదముం

గలపికోని బ్రదుకుటను న

య్యెలుకయు బిల్లియును నదిపు ♦ తెలిగించెదగన్.

బ్రహ్మదత్తునితోఁ బూజనియనుశకునికై న సంవాదప్రకారము.

సీ. బ్రహ్మదత్తుండనఁ ♦ బరఁగిననరపతి

సగరఁబూజనియను ♦ నామమొప్పు
జతురభాషిణియొక్క ♦ శకునివర్తిలుచుండు

నది పిల్లఁబెట్టి యిం ♦ పారఁ బండ్లు
దెచ్చి యర్మిలి దాని ♦ కిచ్చుచోమేలేటి

యధిపుపుత్రునకిచ్చు ♦ నందుఁగొన్ని
వాఁడును మచ్చిక ♦ వచ్చి యప్పిల్లతోఁ

జల్లాటమాడుచు ♦ సంచరించు

ఆ. నొక్కనాఁడు దాది ♦ యొద్దలేకుండ న

ద్వారకుండు పిల్ల ♦ తల సగల్చి

చంపె దానితల్లి ♦ చనుదెంచి కని మది

నిట్టులనియెశోక ♦ మెసకమెసఁగ.

తే. అకట కూడిమెలంగి యే ♦ మొకటిదైన

నర్థి నిదియును దానును ♦ ననుభవించుఁ

బట్టియాడుచునుండు ని ♦ ప్పాపజాతి

పడుచు చంపెనె యిటు దీని ♦ మిడుక మిడుక.

అ. రాచకొడుగుగాఁడె ♦ రాచవారికి నేటి

పరిచయంబు వేగ ♦ కరుణవిడుచు

హితస్య మలంచ రాజా ♦ తలమ సమ్మికకుఁ బా
త్రములె సమదమతులు ♦ కౌర్వరతులు.

క. ఈపగదీ ద్భేదనంచుం

గోపంబున రాజుకోసుకు ♦ గుప్తముల రంజున్

దీపమనల్లుగ గోధృన్

వే పెరికి రయమున గగన ♦ విభక్తి నగ సెన్.

వ. ఎగసె యచ్చోట బ్రహ్మదత్తుండు విని నిట్లనియె.

క. చేసె సఖుము నత్పలముం

తేసెతంగుడిచెఁగాని ♦ శీనువు నడిచి నా

చేసిన కౌర్వములే దే

తేసితి మాటొందుగీడు ♦ సిందదు సముక్.

చ. అనివుడు బ్రహ్మదత్తుడెడ

యట్టిద నీదెసఁ గీడుచు నీ

చనుటకు నామనం బలిసి

పాదములొండెను దొలకియట్లు నీ

మ్మి సలుపుమన్నఁ జూచని శ

మించు నెరుంగు కొరు చేతఁ బడ్డ యా

పెనుబగనొంద మాటనన

బేల్చడి క్రమ్మఁ జీరు టొప్పున.

వ. అనిసె విని యతండు.

క. చేసినదానికి మాటుగఁ

జేసిసఁ బగ యంతతోడ ♦ దెనుఁగాఁక గుఱుల్

డాసిన నమ్మేలు విడిచి

దోసము వెట్టుదురె యెట్టి ♦ తుచ్చులుఁ జతురా.

వ. అనిన నతనికి శకుని యిట్లనియె.

క. నెయ్యము సెడినను మాటల

తియ్యఁదనము వట్టి పగ మ ♦ దిక్ మఱచినఁ జా

వయ్యఁ గల కయ్య మఱి చే

టయ్య నొకటిమూఁడుఁ గాక ♦ యది మేలగునే.

ఆ. వినుము నేలఁ దోచి ♦ కొనినను, దాయాదా

లైన, మాటమాట ♦ కైన, నాఁడు

వారియెడను గీడు ♦ వారక చేసినఁ

బగ జనించు నిట్టి ♦ భంగు లైదు.

ఆ. పగయుఁ గల్గెనేనిఁ ♦ బాయనె గూఢమై

మాన నన్నియున్న ♦ మాడ్కినుండుఁ

గాన నమ్మి బేల ♦ కాలాంతరంబున

నైనఁ జెడును సంది ♦ యంబు వలదు.

క. జననీజనకసహృదర

తనూభవులసఖులనమ్మఁ ♦ దగ దనినను నె

మ్మనమునఁ బగ గలవారలఁ

జనునే నమ్మంగ విడువు ♦ చతురవచనముల్.

వ. అనుటయు బ్రహ్మదత్తుండిట్లనియె.

క. కాలవశంబునఁ గీడు

న్నేలును జనులకునుమూఁడు ♦ నీకును నాకున్

వాని యవి నీయపిచ్చున

జేలనె యే సంత యేల • సుహృద బోయంగన్.

న. అనిన విని శకుని యతనిముగించునఁ బొట్టి నిలిపి
యిట్లనియె.

క. విను చల్లనిమాటలలో

మునిగి యలుక గుచ్చునీలు, న • ముద్రాజలములో

నన యుండి యూరి వచ్చునా

గనగన మనుభాషబోగ్ని • కదలేచి గోద్రా !

క. అని పలికి యవిశ్వసనము

మనమున నెలకొల్పి • చోరా మోహమున నే

లనినెరపుతోడ నాపురా

జని దన కిమ్మనయిడిన • జనియె గుమారా.

న. అదియునుంగాక.

క. జననాగుచు సవిశ్వ

సనిరూఢతి నెలయు నెల్ల • జనములయొందల

దనుఁ దనసిరిఁ గాచుటకై

యని నీతులు సెప్పదురు బృ • మాన్వతి ముఖ్యుల్.

—•—•—

విశ్వమిత్రచరణాలసంపాదము.

—•—•—

క. ఏ సారి తొల్లి శ్రేయా

ద్వాపరములసంధినొక్క • నెలపు భరిత్ర

తాపంబుఁ జేసె జనముల

పాపంబున వత్సరములు ♦ పండ్రొండధిపా.

సీ. ఏలులుఁ జెలువులు ♦ నిపురఁ గర్సనము లెం
దును జెడఁ దరులతా ♦ దులును గమర
భూమియుఁ బసఁ దూల ♦ గోమహిషాదిజీ
వధసంబుఁ బొలియ భూ ♦ నరులు మేర
దప్పి లోకముచోని ♦ ధాన్యముల్ గొన నధ
ర్మం బంతకంతకుఁ ♦ బ్రబల సద్ధికు
లనదలఁ జెలుపంగ ♦ యాగముల్ దేవతా
పూజలునెడలంగ ♦ భూసుర ప్రి

తి. ముఖము లై నవర్ణ ♦ ములచొప్పు దస్ప నా
హారరహితజనము ♦ లచట నచటఁ
బడఁగఁజూడ ఘోర ♦ భంగిగాఁ దటచయ్యె
డొక్కలున్నవారి ♦ కెక్కభయము.

వ. అట్టిసమయంబున.

క. మునిపతి విశ్వమిత్రుఁడు

దనయాఁకలి కెందు మెలఁగి ♦ ధైర్య మెడలి యా
దనమాంసమూలఫలములు

జనులనడిగి యెందుఁ బడయఁ ♦ జాలక డప్పిన్.

వ. తూఁగ్రామచుం జనువాఁడు ముందట.

చ. పసరపుఁద్రేవుప్రోవులును

బందులడొక్కలుఁ గుక్కపుట్టెలున్

మునుఁగువడంగ భూమితల

ముం దటచారంగఁ గప్పచున్ మదిం

బస యొకయింత లేక పెట

ప్రాణులనుం బొరిగొంచునెల్లు దు

ర్వ్యసనతఁ గూరి యున్నవెలి

వాంఁగురపల్లెకు జేరియయ్యెడన్.

వ. ఆర్తినొంది యిటునటుం చోనంజాలక నేలం బడియుం
డి ప్రాణంబులువోవుటకు నుపేక్షింపందగదు; ప్రాణరక్షణంబు
పరమధర్మం బని విచారించి తగు నుపాయంబు చింతించువాఁ
డప్పుడ చంపి తిత్తోలిచి గాలిగొననై చిసకుక్కకలిమంబుఁగ
నుంగొని.

క. ఇది దస్సు నిస్సు డియ్యెడ

నొదవదు ప్రాణంబు గావ ♦ నొండొకఁ జెడియున్

మది నూహింపఁగ మ్రుచ్చిమి

నొదవించికొనంగవలసి ♦ యున్నది నాకున్

తే. ప్రాణములువోవకుండంగఁ ♦ బరిహరింప

నొం మపాయ మెయ్యదియు లే ♦ కుండెనేని

మ్రుచ్చిమియు ధర్మమగు సధ ♦ మునిధసంబు

గొనుట యెందును ముఖ్యమై ♦ చనుట గలదు.

వ. కావునఁ జండాధనం బగుసారమే యమాంసంబపహ
రించి ప్రాణహాని పరిహరించుకొందునని నిశ్చయించియుండ
సర్ధరాత్రం బగుటయుఁ జండాలుర్జిల్ల నిద్రింప నల్లన లేచి

చని యమ్మాంసంబు వట్టి తిగిచిన నచ్చేరువ నిదించుచండా
లుండు విధివశంబున మేలుకని నీవెవ్వండవు మాంసంబు
ముచ్చిలించెదవు నిద్రవోవం జుమ్ము నిన్నుఁ బొరిగొనియెద
ననుటయు భయంపడి గ్రక్కున నమ్మునిపతి యేను విశ్వా
మిత్రుండనని పలికిన వాఁడు వినియంబున శయ్యడిగ్గి కరుణం
గన్నీరొలుకం బ్రణమిల్లి కేలుమొగిడ్చి మహాత్మా ! సీతలం
పేమియని యడిగిన సతండు స్వాంతవచనంబుల నిట్లనియె.

చ. దరికొనునాఁకలిం దనువి

దాహముపుట్టినఁ బ్రాణహానికిం
బరిహరణంబు సేత కిది

పాపమయైనను గుక్కపంజుడే
భరసడిముచ్చిలించెద వి

భావనుఁ డెంతశుచిత్వసంపదం
బొరసియు సర్వభక్షకతఁ

బొందును నన్నునుజూఁచుమట్లుగకో . .

వ. అనిన విని చండాలుఁ డిట్లనియె.

తే. కుక్క మృగములలో నెల్లఁ ♦ గుత్సితంబు
దీనిఁ దని ధర్మమునకేల ♦ హానిసేయ
నొండుపాయంబు వెదకి కొ ♦ మృచ్ఛన్వితాత్మ
యనుడు వానికి ముని యిట్లు ♦ లనియె సభిప.

క. విను బ్రహ్మవహ్ని నాకుం

బెనుఁబ్రాపై యుండ నేను ♦ వెఱుతునె యెల్ల

నను బోవసీక ప్రిణాము

ననువును నిల్పుటయచూచె • ధర్మం బరయన్.

ఆ. బ్రదికియున్న నే ది • పంబును విద్యను

బాచికోనంగ నేర్తు • బాంకినము

నట్లు లగుట జీవి • తాధార్మ్యము యు

నంబు డిస్సు డెట్లు • సములు నొసంగి.

చ. అనుటయు సంల్యజంబు ను

యట్టివిధం బధమంబు గానె

ట్టిన యది ధర్మమే కటన

టా మిమునోరట్లకు నెట్లు నెయ్యంగ

జనునొకొ యన్న సమ్ముని ప్ర

శెస్తుఁ డగన్యుఁడు వైత్యమౌనము

దినఁడె నశించెనే యతిని

తేజము పెంపును సంతుమిండు మున్.

వ. అసవుఁడు వాఁ డిట్లనియె.

క. పరసొతిము సేయఁ బూనిన

పురుషుఁడు పాపంబు సేయఁ • పొందెడు నీకు

బరమముని యగునగన్యుఁడు

పరోపకారార్థకృతి న • భవ్యుం డగునే.

క. నావును మదాత్మ బ్రాహ్మణ

తావిద్యతాస్పదంబు • దానికీగా నే

నీవిధి యొనరించుట పా
పావేశములేగు దీని ♦ కడ్డపడకుమీ.

క. అని మునివల్కిన నంత్యజుఁ
డను మాంసము విడువనోప ♦ కనుటగఁ దలఁపఁ
జనునె భవదీయభేజ్జో
ధనఁజూనికీఁ గరుణ పుట్ట ♦ దా యెవ్వరికిఁ.

న. అసపుడు గాధినందనుండు.

తే. కరుణగలవేనిఁ బ్రాణంబు ♦ గాచికొనిఁగఁ
దలఁచునాకు నిమ్మాంస మి ♦ మృగలఘుచరిత !
యట్టులెన ప్రుచ్చిమియు లే ♦ దస్థుల మెడలి
నడయువస్తువు నేయుదు ♦ పాలకంబు.

న. అనిన విని చండాలుఁ డిట్లునియె.

క. అతిశయతపుణ్యదీపులు
ప్రతిగ్రహమునీచురుని ♦ పాలంజేయక
మతిఁదలఁపఁ గూడునే వి
శ్రుతగుణ ! యే వెటతు నింకఁ ♦ జూచుటఁబల్కక.

న. నీవలచినయట్లు నేయు మని సారమేయమాంసం
బిచ్చినఁ బుచ్చుకొని దానం బ్రాణంబులు గక్షించుకొని విశ్వా
మిత్రుండు ససియె. నిందుండు తదనంతగంబ లోకంబుల నడ
దీట నర్జించె నంత హర్షించి యత్తపోధనవద్యుండును దనోవిశే
షంబున దోషంబునీగికొని మనీషిజన్మత్వం బగునిత్యవ్రతం
బున విలసిల్లె నాపత్సమయసమాచారం బిట్టిద యని చెప్పిన

భీష్మునితో భూవల్లభుండు ధర్మసూక్ష్మప్రకారం తిరితమరవ
గాహం బగునే యియ్యతిహాసం బొక్కెనమట నాడెందంబు
విషాదంబునొందె ననవుడు పతండు ధర్మంబు బహుశౌఖా
సమన్వితంబై యుండు రాజులకు నల్లతొలంగెలు నొలుంగ
వలయు. విషాదం బేల యనవుడు నల్లనవిధించు.

—o—o—o—

మృగయుడు—కపోతమిథునిము.

—o—o—o—

క. శరణాగతసంగడిగా

పరులకు సమకూరు నెట్టి ♦ పోతఫలము ని

ర్భరకరుణాకర ! పరమా

దరమున నెఱిగింపు నాకు ♦ దానితేలుగున్ .

ఆ. అనిన భీష్ముడిట్లు ♦ లను మునుకుండుచు

నాగఁ బరఁగు ధరణి ♦ నాయకుండు

దనుజమంత్రిచేత ♦ వినినది గూడినధ

యఖిలపాపహరణ ♦ మాచరించు.

వ. అయ్యితిహాసంబు నెట్లుద గాన నీయడిగియెత్తంబు
దెలియు నవహితుండైన యొక్కెంపుము.

సీ. పాపాత్ముడొకబోయ ♦ పక్షుల నధియించి

తెనియును బెక్కమ్మి ♦ కొనియు నదియ

బ్రతుకుగా దానికి ♦ బహుసాధనంబులు
సవరించుకొని మహా ♦ టవిజరింప

నొకనాఁడు పెనువాన ♦ యును గాలియును ముట్టి
సకలజీవులకు నా ♦ శంబువుట్టు

నట్టిదియై కాన ♦ యంతయు జలమయం
బైన బెగ్గిలి యన్న ♦ రాధముండు

తే. వెరవుతో నల్లనల్లన ♦ వెడలి మిఱుత
నొకవవస్పతి జొంపమై ♦ యున్నదానిఁ
జెంది రాతిరి యగుటయు ♦ శిలయ సెజ్జ
గాఁగ శీతార్తుడై యుండెఁ ♦ గౌరవేంద్రీ.

క. అలుబ్ధకుఁ డత్తరువర
మాల్తోకించి కడుభక్తి ♦ ననియె నిచటిభూ
తాలిం గొలిచెదఁ గరుణా
శీలతఁ ననుఁ గాచుటకు వి ♦ శిష్టవిసీతిక .

వ. అని యిట్లప్పక్షిధ్వంసకుండు శయనంబు ప్రాపించియుం
డ నమ్మహీరుహంబుకోటరంబున వసియించి యిండునది గొయి
క్కకపోతంబు దనవల్లభ మెటయేని మేతకుఁబోయి రాక
తడసిన శోకించి.

సీ. ఎచటనున్నదియొక్కొ ♦ యింతప్రాద్భౌతచోట
నుండునే ననుఁ బాసి ♦ యుజ్జ్వలాంగి
యేకారణంబున ♦ నేమయ్యెనో వాన
యేపునఁ దెగియెఁగా ♦ నోపునకట !

యమ్మేను లేకున్న • నిమ్మేనికలిమి ని
 ర్థకం బుధిగాను • గాగఁ గుక్కు
 యగుసతిగుణముల • ధైర్యసాహసమున్నుక
 సుఖసాధనంబులు • సున్ను పలిక
 తే. నేమిసేయుదు మందిగం • తిప్పుడు నాకు
 వాఱుచున్నది యనఁగ ను • పులుగుతెల్ల
 బోయవలతోన నున్నది • పోతి వీని ను
 సంబు సంతోషిస్తార ము • గ్నంబు గాగి.
 క. పతిమదిక నింతయుక్కి న
 యతివగదా పుణ్యవతి ప్రి • యారాసము నీ
 గతి విసఁ గాంచితి జన్మము
 గృతకృత్యం బయ్యె నాకు • గతివీతి జమీనిన్.
 వ. అని యుల్లంబున నుగ్గడించి పలికెం నన తలం గెఱింగిం
 చి విధికృతంబునకు నగవంబు నీ నన నుత్తము నిల్లనియె.
 చ. శరణము సొచ్చిం దగఁబ్ర
 సన్నతఁ గ్గ గొని రక్షణంబు సా
 దరముగఁ జేయఁత్యధి
 ధర్మముగా బుధిలోకనస్పృ సే
 వరసి మహర్తు వీని శర
 గాగతు నోపిసభంగి నాపదం
 బారయక యుండఁ జేయుము ప్రి
 భూతపునీతునఁ గొంగునోయెనున్.

క. అని యిట్లేర్పడఁ బలికెన
 విని శోకము డిగ్గవిడిచి ♦ విహగము గరుణం
 దనజాతి సెప్పి తగ ని
 ట్లనియె మనుజభాషణముల ♦ నాలుబ్ధకుతోన్.

క. ఓయన్న ! డస్సినాడవు
 మాయంటికి నతిథివైతి ♦ మసలక నీకుం
 జేయవలయు నాతిధ్యం
 బేయది భవదీప్సితార్థ ♦ మెఱిగింపు తగన్.

చ. అసవుడు నుల్లమెంతయుఁ బ్రీ
 యంబు వహింపఁగ బక్షివర్య ! నీ
 తున సకలాంగకంబులుఁ బ్రీ
 ధూనము లయ్యెడుదీనిఁ బాపవే
 యనిన విహంగమంబు రయ
 మారఁగ నచ్చటిపుల్లలెల్ల ము
 క్కునఁగొనితెచ్చి పోవిడి య
 కుంతితమైన దయాగుణంబునన్.

వ. ఆపొంతపల్లియకు రయంబునం జని పుల్లతలనంగ
 తంబై నయింగలంబు.

క. కొని వచ్చి పుల్లపోవునఁ
 దనుకంగాఁ జేసి నెమ్మి ♦ దళుకొత్తఁగ ని
 ట్లను బోయతోడ మే నీ
 యసలంబునఁ గాచికొనుట ♦ కై రమ్మనఘా !

చ. అనవుడు నామ గుప్తహృదే

యదబలరం ననయగగిరబు ల
య్యనలశిఖానిలాపమున

నల్లనయల్లన కాచి శీతభా
ధన మునుగంగఁ జేయఁగఁ బ

దగనడె యాచలి పాలఁ దోయె నో
చిన నక్షత్రగిరం గున్వకిట

సేయ నుపాయము లేనయొక్కటోన.

న. వగచి నెలనెలంబాటి నెలరమకొని నాని కెట్లనియె.

తే. ఖగములకు జీననం బనఁ • గలచే నంగి
హించి నట్టిది యాచలి • కేమియైన

మాకు దొరకొన్నఁ దందుము • గాన మొన
నీవు డస్పతి పాతిభ్య • నియతి వలయు.

న. నాశరీరం బాహారంబుగా నిచ్చెదఁ గొనుము.

క. అనిపలికి యగ్ని వలగొని

తనదేహము దానిలోనఁ • దదయకి గుడిసం
గని బోయ విస్మయంబున

మన మూనఁగఁ గొంతసేపు • మ్రోస్తడియుండఁ.

న. పదంపడి.

మ. కలదే యిమ్మొయి పొరుషంబు జగతిం

గారుణ్యమేపార ని

స్వలుఁ గిట్టిచ్చునె మేను నాదుచరితం

బుల్ సిందకుం బట్టులె
తలఁపన్ వచ్చిన నింతకీడగునె యే
తత్కూరతాఘోరచే
ప్రలు మానంగలవాడఁ బక్షి గురునై
సంధించె సద్బోధమున్ .

వ. అని యంతరంగంబున నైరాగ్యంబు నిరంతరం బగు
టయు నంత నిలువక.

మ. ఇది యిట్లాని బంధులం చొఱఁగి తా
నీయగ్నిహోఁగూలె నొ
స్పృహయై యుండఁగ నిట్టితెంపు నెలయం
బెంపార నైరాగ్యసం
పద పాపంబుల నెల్లఁ ద్రొంపఁగ మహా
ప్రస్థానపుణ్యత్వ మొం
దెద నే నిస్పృహ యంచు మానసము శౌం
తింబొంద నిర్మోహుడై .

క. నలలోననున్న పులుఁగుల

నెలువడఁగా విడిచి నలయు ♦ వెండియుఁ దనకుం
గలపక్షినిహతి సాధన

ములు సచటనె యుండఁ బోయె ♦ బోయ నియతుడై .

ఆ. అక్కపోతి నాథుఁ ♦ డగ్నిలోఁబడుటకు

శోకవహ్నిఁ జిల్చి ♦ మానులముగ

నెలుగు రాలుపడంగ ♦ నిట్లని పలుపించె
సశ్రుజలతరంగి ♦ తాస్య యగుచు.

క. నాయాకలి కోర్వవెపును

వేయెనను నే గొసంగ ♦ వెండి యనుభవించి
తాయాసపడంటి గనుగొని

కూయుదు నను బాసి చనుట ♦ నీల వగ నగునే.

న. అని వెండియు.

సీ. ఇరుగుజొంపంబుల ♦ నింవారు సిరులను

బొలు పైసపొదలక్రే ♦ నిలమిదొర్చి

సెలయేలులందలి ♦ తేలిసిట దనుభవించి

పెలసిసగిరులతో ♦ పులమి తీర్చి

మావిమ్రాకల నెల ♦ దీనలఁ జెన్నొగింప

తోటలకడ నలి ♦ తోడఁ జెంది

యలరునెత్తమ్ముల ♦ కలిమిఁ జెల్వగుచ్చి

యలతీరభూముల ♦ నల్లయొంది

తే. సన్నముదమునఁ జేరి యా ♦ సందమొందఁ

గేలి సలిపెడు సీదగు ♦ లీల మాలవ

నానశంబె ప్రాణేశ ! ప్రా ♦ శంఖులిపుడి

నిన్నకూర్చి యేతెందు నీ ♦ చన్నగడను.

న. అట్లుంగాక.

క. జేనియనుమరణమునఁ దన

మేనువిడిచినట్టికాంత ♦ మేలిపదవికిం

దాను నతండును నరిగి య

నూనస్థిరసుఖము లందు ♦ చుండుట విందున్.

క. అని పలికి యపుడ యనలము

ఘనముగ దరికొల్పి మడి వి ♦ కాసముఁ బొందం

దనవల్లభుఁ దలఁచుచు వల

గొని లీలం జొచ్చి యతనిఁ ♦ గూడం జనియెన్.

క. స్ఫురితవిమానముమీఁద స

మరతతి వేష్టింప రత్న ♦ మయభూషణసుం

దర దివ్యమూర్తి వెలిఁగెడు

వరునిఁ గలసి పరమసౌఖ్య ♦ నైభవ మెనఁగన్.

తే. లీలఁ బొరిఁబొరి నచ్చర ♦ లేమసిండు

బలసి యభివందనము సేయఁ ♦ బొలిచె నిట్లు

సనిసపక్షియుగంబు వ ♦ ర్తనముదోఁచె

బుణ్యవర్తనుఁ డగుట నా ♦ బోయ కపుడు.

న. తోఁచిన నతండు.

క. ఏనును నిట్లగుచు ననుచు

నూనినకౌతుహాలముల ♦ నుల్లము వొడలన్

మే నెల్ల ముంజు సింపఁగఁ

గానఁదఱిసి గళితరక్త ♦ కలితాకృతియై.

తే. అరుగుచుండువాఁ డొకవో ద ♦ వానలంబు

గట్టదిగికాననం బెల్ల ♦ ముట్టి మండ

సంప్రమాదితచిత్తుః శ్రీ • సద్విజ్ఞానోచ్చైః
యోగైః సద్విజ్ఞానైః • సద్విజ్ఞానైః.

ఉ. ఈయనాదిహి మహిమః

సద్విజ్ఞానైః సద్విజ్ఞానైః •

భాయ మదాత్మనామః

సద్విజ్ఞానైః సద్విజ్ఞానైః •

నేయవిధంబులం బోధయ

విజ్ఞానైః సద్విజ్ఞానైః •

జేయసవామి కల్పసమి

జేయసవామి కల్పసమి •

గృధ్ర దంబులం బోధయ •

సీ. గాంగేయుఁ డిట్లును • గాంగేయుఁ డిట్లును

గాంగేయుఁ డిట్లును • గాంగేయుఁ డిట్లును

బాలుండు మృదుఁ డిట్లు • బాలుండు మృదుఁ డిట్లు

మీరే గాంగేయుఁ డిట్లు • మీరే గాంగేయుఁ డిట్లు

వివశాత్తులై పలు • వివశాత్తులై పలు

కృతీవచ్చి మీర లి • కృతీవచ్చి మీర లి

దక్కియేపుచునుండ • దక్కియేపుచునుండ

బోధి గాంగేయుఁ డిట్లు • బోధి గాంగేయుఁ డిట్లు

తే. శాచములు వచ్చి తినుటకు ♦ నేచితిరుగు
జననమరణముల్ వింతలె ♦ చన్నశిశువు
తోన యందఱుఁ జనుటకు ♦ బూనియుండు
వారలే పొండు పీనుంగు ♦ వైచి వేగ.

క. తెగిపోయినవా రేడ్చిన

మగుడుదురే వెఱ్ఱులార ! ♦ మానుఁడు మీరు
దెగుదురు దడసిన నావుడు

సగునట్టిద కర్జమనుచు ♦ సందఱు భీతిన్.

వ. శవంబు విడిచి పోవంజూచిన నొక్కసక్క బొక్కలో
ండి వెడలి వారలతోడ.

సీ. గ్రద్దమాటలకేల ♦ కడుభీతిఁబొందితి

రక్కటా ! బాలుని ♦ నబ్జవదను

నిటువైచి పోవఁగా డ్లెట్లాడె నేడువఁడు

శోకంబువోవని ♦ చోటఁ గొంత

ప్రొద్దంతలో విధి ♦ కూరుండు గాకున్న

బ్రాణంబు గ్రమ్మట ♦ రాక గల్గు

నో మొఱుంగునురే యి ♦ నుండునునస్త్రాదిగ్రి

జేరెడు వెఱసక ♦ మీరు నిలువుఁ

తే. డనిన వారును మనమున ♦ నాసవుట్టి

మడిగివచ్చిన గ్రద్ద యి ♦ మ్మందబుద్ధి

యైనసక్కమాటలువిన ♦ నగునె వికృత

మయ్యఁ బీనుంగు నచ్చునే ♦ యసువులింక.

క. కడుబెట్టెదుండు కాలుఁడు

మిడుక మిడుక నవహరించి • మీ గీటునెళ్ల

విడువుఁడు బాలునిసుగలికిఁ

బడయుఁడు దానాదులై న • బహుధర్మములన్.

న. అనివలికిన నాగృధ్రింబు నచనఁబు లొక్కేసిరిచి య
జంబుకంబు వారలనుద్దేశించి.

క. కూరిమతి గృధ్రి ఖుట్టికు

మారకుసిరి జూచిమూచి • ముసలదనోనెళ్ల

మీ రెల్లొరెచ్చదనో క

న్నీ యెటు మమబోలులకును • నీలువోలె కడున్.

క. దయమాలిపోన నేటికిఁ

బ్రియన్నిమునఁ బొడవి న్ద్రవ • బలమున మీకుం

బ్రియ మెసఁగ బ్రిదుకుబ్రిదుకిరి

డయినను మతి పోనగాద • యది దెప్పుటయున్.

వ. గృధ్రింబిట్లనియె.

ఆ. ఏను బుట్టి వేయు • నిన్నులు మున్నులు

గలవు నర్పరములు • గాన నెందు

బాలు యౌనననన్దఁ • త్రిధను వృద్ధినిఁ

జచ్చిపోయి మగిడి • నెచ్చువాని.

క. ఒకటి గలను వత్తురు నే

తోకగర్భంబునకు మృత్యులు • యొక్కేమిదమ న

క్కకు నేటిబుద్ధి పీనుఁగు

నకుఁ బ్రదుకెటుగలుగు నిట్టి ♦ నవ్వులు గలవే.

సీ. అనవుడు నెర. వెక్కి ♦ యాబిడ్డ నైచి పో

యెశువారలకు నడ్డ ♦ పడుచు నక్క

పినుఁగు రాఘవుఁడు నే ♦ ర్పున బ్రదికింపఁడే

మృతుఁడై నభూసుర ♦ సుతుని మగుడ

స్మంజయుకొడుకు న ♦ చ్చిననారదుఁడు ప్రిభా

వంబునఁ గ్రమ్మఱ ♦ వానిఁ దేడ

యట్టుల యొకసిద్ధుఁ ♦ డమరుండు మీయేప్పు

లాలించి దయ బాలు ♦ ననువు లొనఁగె

ఆ. నేని మేలు గాదె ♦ యిది యేల పోయెద

రనిన వారు మగిడి ♦ యరుగుదెంచి

శిశువుశవముచుట్టుఁ ♦ జేరి పెట్లెడ్డిరి

పనవిపనవి యంత ♦ నినుఁడు గుంకె.

వ. ఆగృధ్రంబును జంబుకంబును నాకలిచేత నందురు
చుండిన తానతాన బాలశవంబు నాహారంబు గొనుటకై యివ్వి
ధంబునం దమతమపల్కునేర్పునం గ్రమ్మఱించెఁ బ్రొద్దుగ్రుం
కినం దా నచ్చోట నిలువనేరదు గావున గ్రద్ద యటమున్న
వారు వోవుటకై యప్పటితెఱంగుమాటలాడె రాత్రియొసం
దనకు మేలుగావున నక్క వారలు డిడయుటకుం దగినచందం
బునం జెప్పె నది వానితెఱంగు నేత్రవసవిహారవిరతుం డగు
శంకరుండు కరుణారసపూరనశంకరుండగుటనప్పుడు.

ఆ. అట్లు పసవి మేఘు • సజ్జనంబులకుఁ బ్ర
త్యక్షమై వరంబు • లడుగుఁ డనిన
సంప్రమోదభక్తి • సంభ్రమభరితులై
చక్కనవనిఁ జూఁగి • మ్రొక్కి వాగు.

క. బాలమరణశోకంబునఁ

దేలక యుండంగఁ గావు • దేహత్తిమ ! నీ
వాలించిన బ్రదికితిమి ద

యాభిహృదయ ! వార్వత్ప్ర • యా ! చగనృధరా.

న. అని యనేకవిధంబుల నేడుటయు శివుల వాళిశువు
ప్రాణంబు లొసంగి వీడు శతాయుస్సంపన్నుల డగునఁ
డని యానతిచ్చి యాగృధ్రజంబుకంబులకు నా(కలి) యున్న
కును లేక యుండం బ్రసాదించి యంతర్హృదుల డియ్య సం
తోషంబున సంతరంగంబులు సంగంబులుం బొనల నజ్జనం
బులు బాలునెత్తికొని పలుమలుం బొచ్చుచు గొంగిలించు
చుం జనిరి గృధ్రంబులు జంబుకంబును ముదంబునం బొం
గుచుఁ బొలు తమతమకులంబులతోఁ బ్రభూతింబులై ప్రవ
ర్తిలై నార్తజనబాష్పప్రమాదనంబు ప్రభువులకుం గర్తవ్యం
బగుటకును నిజకార్యాధు లగుకపటులనేర్చునూటల తేలువులై
తీంగికొనుటకును నుదాహరణం బై సయ్యాగృధ్రజంబుకోపా
ఖ్యానంబు.

క. వినినఁ బటంచిన ప్రాసినఁ

గొనియాడిన దురితపీడ • కుం దొలఁగి నరుం

డనుపమధర్మములకు భా

జన మగు నాయుఃప్రవృద్ధి ♦ సంపద నొందున్.

—o—o—o—

పవనశాల్మలీతరు సంవాతము.

—o—o—o—

సీ. అని వినతుం డగు ♦ నాధర్మనుతునకు

ముదమునఁ జెప్పి భీ ♦ ఘ్నండు మఱియు

నిట్లనుఁ దగ నొక్క ♦ యితిహాస మధిప ! యా

కర్ణింపు హిమవన్న ♦ గంబునందు :

గలదొక్కబూరుగు ♦ గడుఁబెద్దకాలంబు

ముదురు శాఖాశోభి ♦ మూలదృఢము

నారదముని యొక్క ♦ నాఁడత్తరువుపొంతఁ

జని చని వేడ్క ని ♦ ట్లనియె నెమ్మి

తే. బూరువా ! యింతపఱపును ♦ బొడవుఁ గల్గి

నీవు మృగపక్షీసంశ్రయ ♦ ణీయ మగుచు

నునికి గని ప్రీతి నడిగెద ♦ ననిలుచేతఁ

బడు మహీజంబులెల్ల నీ ♦ పడమి యెట్లు.

క. పవనునకును నీకును బాం

ధవము గలదొ యతఁడు నిన్ను ♦ దయ రక్షింపన్

సవినయవృత్తిని బ్రదికితొ

చెవులకు నిం పెనఁగ నిజము ♦ సెప్పుము నాకున్.

క. అనిన విని బూరు విట్లను

ననిలునిబల మన్నదీయ • ముకబలమునా
నెనగా దేర్పడ విను పడు

నెనిమిది యగునగశమునకు • నెనయ నెనియగన.

వ. అని పలుకుటయు సమ్మతమైనదని.

ఆ. అమ్మచెల్ల యిట్లు • లనకుము నగడలు

లోనుగాగఁ బవను • చే నెచిన్

మహిమము లగు నులుగ • మా భూతిములచేస్తి

తములు వాయువశిగ • తములు గాన.

క. అనుటయుఁ బలుచనుమునగు.

ఘనమూల ప్రబలశాస • కనానము

న్నను దాకిన సరినిప్రభం

జనుఁ డనునామంబునకు • సరిగిరి సమ్మం.

వ. అని గర్వించి యాడిన శాల్కీగ నాచినురమునప్ర
వరుండు.

చ. మహివకయుండు సేవీరుడు

మాటలు సేవీరులగట మారుముల

కాతీగెడు నెల్లు నండు నెన

నేగి నమ స్థముఁ బెన్పు నానిఁజే

కైఁ బనుదెంచి సేవలు

డిందిమగడఁగు సమ్మదాకినం

జెలు తలు పేరు బూరుగ ! న

శించితి గాకిటఁ బల్కు లేటికిఁ.

మ. అని కోపంబునఁ బల్కు నప్పవనుతో

నాభూరుహం బింత పె

ల్చిన నీవాడెద వంతతక్కువనె బే

లా ! లోకసామాన్యవృ

క్షునికాయంబును నన్ను నొక్కటిగ ని

చ్చంజూచితే యన్న న

ల్లిన నవోష్ఠ్యుఁగ నాసమీరణుఁడు హే

లాస్సారుఁడై యిట్లనుక.

క. ఒకనాఁ డజుండు నీసీ

డకు డబ్బాటరుగుదెంచు • టయు నమ్మేలా

త్తుకు వ్రేఁగి మన్నించిన

మొకమొకపడి తిట్ల నలుకు • మీ తగ రేపుక.

న. అనిపలికిన బలుమొగంబుతోడం చోయిన నబ్బూరువు
పునంబునం దలంకే.

చ. మనుగడ దస్సనొక్కొ. ముని

మూటల్కుగొననై తి నాబలం

బన నదియెంత యుగ్రత మ

హాబలురాకకు నోర్వజాలనా

అని నొకభంగి గెల్తునని

తాఁ దలచిసి హరించె నాకులుం

గొనలును జొంపమున్ నిమిద

కొమ్మలు గేయగుచు గ్రహగణనన్.

వ. అట్లు తన్నుం దాసవిలునుకొని యున్న గణనగుటయు.

చ. ప్రతినకు సేమగా భయన

భంగిఁ బ్రభంగముఁడగు వందల యు

క్షీతిరుహము గనుంగొని యు

సీ ! యాదినాపని నీవచేసె నీ

మ్మతి నిశ సంతసితపు మిట

మన్ననఁ గొందుము నేమజగద్రహ

ప్రతతికి నివ్వధంగు నడు

సాయము మే లెకఁగింపు నెంపునన్.

వ. అని యుల్లసంబాడి సముల్లసితతి నొప్పదాగతి ననియె. నట్లు శాల్మలీ పవనుచేతి భంగింబున గట వంగిగుండె బ్రబలునితోడ దుర్బలుండు దొడలి మల్పిరగ్రస్తుర డియిన న పాస్తవిభవుం డగు.

అని భీష్ముడు యుధిష్ఠిరునితో, నవల శాల్మలీ సంవాదంబను నీపుణ్యభాగ్యంబు నెచ్చి.

నా డి జం ఘా నీ చ ర త్ర ము.

చ. విను మొకబ్రాహ్మణుండు కుల

వృత్తము లెల్లదొంగి బోయదా

ని నొకత నాలిఁ జేసికొని

నెమ్మిఁ గిరాతులఁగూడి వేటకుం
జనుఁ దిను మాంస మష్టురిత

సక్తుఁడు భోగపరుండు గావునన్
ధనము ఘటింపఁగాఁ దగు వి
ధంబని చూచి వణిగ్జనంబుతోన్.

వ. పెరిమి నీసి కొందఱు గోమట్లు బేహారంబువెంట
దేహాంతరంబునకుం జను దానును వారితోడం గూడి పోవం
జోన గిరిగహనదుర్గమస్థలంబున నొక్కననగజంబు.

ఆ. సాతులోని కుటికి ♦ జనముల నున్నద
లీలు నేలు బెట్టి ♦ కాలఁ జమరఁ
తోడుప్పటయును భీతి ♦ విచ్చి నట్టిక్కులఁ
బలుచి కల్లువారు ♦ బటురయమున.

ఇ. అయినయఁ గాండనీకుం

జ్జె యు ప్పరదక్కు వాత ♦ సతిసూరముగా
నొకనుడి నొకమూర్తము గని
పోయెను దానట్లు పోనఁ ♦ పోవం గెలనన్.

ఉ. పోవలసామన గొంపమై ♦ పొడవుఁ బలుపుఁ
గలిగి నట్రినఁదనమున ♦ జెలుపు మిగిలి
యున్న పటభూరుహముఁ గని ♦ యుల్ల మచట
విలువఁగోన నాచూరిని ♦ నీడఁ జేరి.

5. ವಸಲತೆ ಲಸುನು ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯುವುದು

గొప్ప ముడతలతో గొప్పగా ఉన్నది • గొప్పగా ఉన్నది

దనువు కుసచరిత్ర గాథ

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय • श्री गणेशाय नमः.

వ. ఒక్క మహాబలిదేవతను పూజించి ముగ్ధుని ప్రాణమును బ్రహ్మ
సాత్రం బగును నొకటిదగును. అది కాదు. అది మహాబలిదేవతను పూజించి
బరగునా? కేరకు సమగ్రముగా పరిశీలించి చూడండి.
యత్తేతెంచి యవ్విప్రునిం గొరచి పునఃసంబు వలసిన
చూడ్కి నొందరించి.

೫. ಎಂದೂರಡೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು.

మొందుల కేగిదొప్ప ఘోషా • పాపము ! ప్రేమ

பொருத்தி வினா 70 க்குரியது.

ଶ୍ରୀରାମ ସାମୁଦ୍ରିକ ଚଳଣି ଶିଳ୍ପ • ଶିଳ୍ପୀମାନଙ୍କ ସଂଗ୍ରହ

స. అని యుద్ధగతి వలననే వేరని ముగ్ధుల యిట్లు అనుచు నున్నారని యిట్లు
 డనునొక్క మహాసీయచరిత్రమిదిపురానిది నొకప్పుడును నేదా
 ధ్యయనాదివిప్రసిద్ధిపరిచియున్నది. ఇది నొకప్పుడును నేదా
 బోయిన యిట్లుగా బోయినది గిరినాథుని నొకప్పుడును నేదా
 నలసి బేహరులవంట నొకప్పుడును నొకప్పుడును నేదా
 చోట గిరినాథుని ముగ్ధులయియున్నది.

ક. વનજીર પાનકે, ૧૯૧૧

తూ.నకుఁ గలిసి వచ్చెయ్యవలయు • ప్రాంతమునకును మన

విను మెల్లవారునుం గను

కని: బటచిడి భీతి నేను ♦ గాననభూమి.

ఆ. పటచి దిక్కు దప్పి ♦ భాగ్యంబుకల్మి నీ

దై ననిలయమునకు ♦ నరుగుదేరఁ

గంటి ననిన మేలు ♦ గాక నీదారిద్ర్య

మపనయింతుఁజింత ♦ నపనయింపు.

వ. అంతకు నియ్యాతిధ్యంబు గొనుమని రుచిమంతంబు
లగు మందాకినీమీనంబులు సుపక్వంబులు దెచ్చి తృప్తియ
గునట్లుగా సతనికి నొసంగి రాత్రియగుటయుం బల్లనపుష్ప
సాంద్రంబగుశయనంబు గల్పించి యబ్బకపతి యద్ధరణీసురు
నితో సముచితసల్లాపంబుల సుఖనిద్రచేసి యారాత్రి గడపి
వేగుటయు నభిప్రాయనాలోకించి.

క. వినుమొత్తుండును రజతముఁ

గనకము బుద్ధియును నొల్లు ♦ కారణములు మ

ర్జ్యసిదార్ద్రము నాయుట

నని దేనగురుండు నొప్పు ♦ పన్నిటిలోనక.

క. పుత్రుండుకొడు కశ్యప

పుత్రుడ సగునేను నీకు ♦ భూసురవర ! స

త్వత్రి యనుష్ఠించెద నెట

పుత్రుడుగ నుండదే య ♦ వారధికే.

క. స"సఖుండుమీనాక్షు ♦ న"మధేయుఁ

మీనా పురముమధునాథ ♦ ముటయు మూఁడు

మోక్షములిచ్చుకొని దాని • యున్నాననియు

వట్టి వేచని యాత్మత్వము • భర్తనిదియు.

క. కాంచి యతనితో నేరము

తొలచితి నని నమ్మ మతి • పొల్పింపబట్టి

కొంచసములు రట్టి గలుగు

సంచితగుణములు యున్న • పుట్టున నున్న.

క. అని యున్నది దని నమ్మ

జని యాతం పొంది గొలుచి • పుట్టున నున్నది

వినిపించ రాజధర్మము

కనుగల మగునఖండ పదము • పరిపరిపరిపరి.

శ్లో. అరుగుదొరికితి ననియు • పుట్టున నున్న

నిల్లు వినిపించుటయు గాన • పుట్టున నున్న

దేరికొనఁజూచి యాత్మని • పుట్టున నున్న

దగుట నోచుచు నున్నది • పుట్టున నున్న.

ఎ. అని తెలపచి.

క. కులమున వివర్ణము న్నిచ్చి

గలరూపముగింపుమని • గలరూపము

దెలియంగఁ జెప్పవీపు

దలఁపం దగుననిగిలెయు • పుట్టున నున్న

క. ఇతఁడెట్లెడ నేమగు

సతనికి సఖుడై బడి • పుట్టున నున్న

బితనిం బాత్రముఁ జేయదె

యితనికిఁ దృష్టియగునట్లు ♦ లిత్తుధనంబుల్.

అని నిశ్చయించి యతనికి నాహారసంబారంబులు స
మీచినంబులుగా నిర్వర్తింపఁదగువారి నియోగించి మఱునాఁ
డు కార్తికపౌర్ణమాసియైన భూసురసహస్రంబులు దనగృ
హంబునం బసిండిసల్లెరంబుల భోజనంబులు సేయను బహు
ళదక్షిణలు పరిగ్రహింపనుం గలనై మిత్తికక్రియానుష్ఠానంబులు
గలిగిన సమ్మహాజనంబులలోఁ గలసి యత్యంతాదరంబున.

క. మహనీయబహుళిపూజా

సహితంబుగ భోజనంబు ♦ సంప్రీతిగ స

మ్మహితాత్ముఁడువడసెను మ

ర్వహాభారము గాఁగఁ గనక ♦ రాశియు మణులున్.

చ. కుడిచింపల్లెరంబును స

కుంతితహర్షముతోడనిచ్చినం

గఁడు మూద మంద యెత్తికొని

గాఢభరంబునకోర్చి మోఁపగా

మోడయును మూఁపు వీపులును

మిక్కిలివొప్పునఁగొండువోవ నె

మ్మఁడుదన నేగుడెంచఁ గని

కోర్కెని సమ్మదమంద ముక్తికిన్.

తే. లిట్లు సంతోషమునఁ దేలి ♦ యతనిడప్ప

దోవ బడిపల్లభుఁడు హరి ♦ పురుషుగఁబున

సల్ల పీచి యూహార స • ముద్దులము
సేసి సేసి యైన సుఖసాగ్రి • సేయించును.

వ. ఆదుర్భాగ్యహృదయం నాకు నీ సుఖములను గమనింపకు
నాహారంబు చింతించి గుమ్మహారమునందును ప్రవీక్షియు
న్నది నీనియందు మాంసమును పాలుగలది నీయి మోహము నిద్ర
వోయెను నిస్వపసానపడిచి నాకు నీ సుఖములను గమనింపకు
పాపనిశ్చయంబు వీరి నెక్కిన గొప్పములను గొప్పములను గొర
యగంబునం జక్కినమర్పును.

క. అందంద ముడయు నెలయును
మందాటోపమును నెక్కి • మోహము గానెచి మా
పుం దెలియును నీయందును
జెందముతో నీయందును • నీయందును నీయందును.

తే. ఉలిచి గొరమును పోల్చి నీ • నీయందును
డంలియును బుచ్చి పోల్చి నీ • నీయందును
కోనుచు నేగులొక నీయందును • నీయందును
సమయమును నీయందును నీయందును • నీయందును.

క. పొలవలచ నీయందును
కలిగెను నీయందును నీయందును • నీయందును
రలతోడ ముగ్ధుడొందును
జలియందును నీయందును • నీయందును.

వ. రాజధర్మనిం చలించి.

ఉ. సచ్చలువచ్చు నీయందును

నెయ్యి ముగ్ధుడొందును

డిచ్చటి కేలరాఁడు గుణ

హీనత విప్రసియండుఁగల్గి నా
యిచ్చఁ దలంచితిం దులువ

యేమి దలంచెనో యక్కటా ! మదిం
బొచ్చెములేదు నమ్ము బక

పుంగవుఁ డెట్లగునొక్కొ దై వమా !

క. అని దూర వగచి యారయఁ

బనిచెం బనిగఱసి భటుల ♦ బలుపుర వారుం
జని బకముడొక్క యేర్పడఁ

గని యతనికిఁ జెప్పి పుచ్చి ♦ కడువేగమునన్.

వ. అవిప్రసిచొప్పు వట్టి

చ. పరిమెయిఁ బాతీ వానిఁ గని

వట్టి వడింబెడకేలుగట్టి తె

చ్చి రసురభర్త సూచి యిటు

నేరఁగఁదేవల దీక్షతెల్లనిం

నొరిగొని నే తినుం డనినఁ

బోకడ మాలిసవారమయ్య యి

ద్దిరితి శేరీరముందనఁగ

దోషము మాకని వారలొల్లమిన్.

న. అనినఁడు.

క. తినుఁడు తినునుండు డేవు

గును దేవుఁడు నీని నేల ♦ నొముందరికిం

గొనవచ్చినది కని పలికినది

దనుజులు పురివెడలు నచ్చి • తల్లితొలుతులు.

క. నెడకోరి నెప్పు యెరుగె

బడఁద్రోచిన నచ్చి కుక్క • మనోపువెదానెను

పడినె గబఁగెన నొల్లక

కమపులు పకిపకిపడింగె • గొరినెముఖాన్.

వ. అనిచెప్పి భీష్మరాజు.

క. విను మది యట్లద నొక్కలు

దనఁగా రోయుం గృహింబు • దేవా మహారాజులు

బని చెప్ప నాగమంబులు

మనుజేర్వర ! తల్లవంబు • ముగిచెట్టనె.

వ. అని పలికి నెండియు నిట్లురాజు.

క. పురపురఁబొక్కుచు బనిచె

కరంక మటఁ దేరఁ బనిచి • గొరినెముఖ నె

యురు దాను పన్ని యచ్చి యె

సురపతి యున్నంతవచ్చి • ముగిచెట్ట నెమ్మనె.

క. కని యతఁడు సంభ్రమంబున

విసయంబును బెరియ గార • పనిచి యుడిగ నె

తని రాజధర్ము సేవే

యని దైత్యము దోష సగచి • యాత్రులు దొరగెన్.

వ. అట్లడిగిన నమరవిభుండు సేనాధిపతి చెతుర్ముఖునకు
సఖండగుట యెఱుంగనే వానికి వగవనేల యువ్వారెచాసనుఁడు
దనపాలికి ననుదినంబు వాఁడువచ్చుటం గోరుచుండుంగావున.

క. పలుమాలును రామికి ను

తలపడియెడు దాన నిట్టి ♦ దశ సతఁడొందెం
జెలి యగుట నితనిఁడొక్కకు

నలఘువిధి వహిం యిచ్చి ♦ తది మేలకదా.

వ. అట్లగ్నిసంస్కారంబు నేసి నీవు వచ్చినయసంతరంబు
తచ్చితాసమీపంబు.

క. కడు నర్మలఁ గ్రేపుంజను

గుడుపఁ దొడఁగె నొక్కసురభి ♦ గుఱుపా ల్పెరయం
బడువత్సవక్త్రఫేసము

నుడిగాలిం దూలిపడియె ♦ సాదృష సనఘా.

వ. దానం జేసి యన్నాడీజంఘుండు సంజీవితుండయి యెప్ప
టియట్లయి వృషనాకారంబుతో లరుగుచెంచుచున్నవాఁడి
ట్లగుటకుంగారణం బద్దేవునిచిత్తంబు నుహానుభావంబు.

క. అది చచ్చు సంత బకపతి

సనుచెంఁచను దనుజపతికి ♦ సమ్మదమెసఁగన్
మనువాసపుఁ డెఱవాక్యము

సన పాశేనిబద్ధుఁడేసి ♦ నాఁ డవ్వపురన్.

క. అనాడిజంఘుండును

దాని నొకఁగి భూసురుసమిధి ♦ దనుకతిమున స
క్తిపదిగె యగుట పోగ్గికి

వానివిమర్శ గోరి నేనెఁ ♦ నెనమాగ నిండుగిన్.

చ. అతడునుదివ్యబోధమున

నాసమయంబున బ్రహ్మసత్కృతా
న్వితఁడగు టేర్పడఁ గని వి

సీతతముండగురాజధర్మునాం

భిత యొసగించె విప్రుసకుఁ

జీర్ణిరి తెచ్చిసవారు లద్ధస
ప్రతతియు దైత్యనాయకుఁడు

వంప బకాధిపుఁబ్రస్తుతించునుక.

వ. అవ్వొప్పుండు ధనసంచయంబు నూచిగొని మరలి
మరలి చూచుచు సంభ్రమంబునం బోయెఁ దదనంతరంబ.

క. సురవతియుఁ ద్రివిష్టపమున

కరిగె బకాధీశుఁడును ని ♦ కాలయమ్మనగున్
గరిమంబు మెఱయఁ జనియెం

బరితుష్టుండగుచు దైత్య ♦ పాలుం డనునుక.

క. అని చెప్పి తాత యిట్లను

మనుమనితో నాదరమున ♦ మఱియును బ్రహ్మ
ఘ్నుసకును నిష్కృతి గలుగును

వినుము కృతఘ్నునకు లేడు ♦ విమలచరిత్రా.

క. ఆరయ మిత్రద్రోహము

దారుణ మగుపాతకము గృ ♦ తఘ్నుతకంబున్
వైరముగొని విడువవలయు

నారెండుతెఱఁగులవారి ♦ నాస్తులన్దనన్.

క. మిత్తుండ్లై హికములు నా

ముత్త్రికములునై నభద్రా ♦ ములు దలకొలుపున్
మిత్త్రధనంబులలోనను

మిత్తుడ యెక్కు డనుమాట ♦ మెత్తురు ప్రిజ్ఞల్.

క. ఉత్తమకులజుఁడు సుగుణా

యత్తుఁడు సున్నహమతియు ♦ సగుమిత్తునకుం
జిత్తమెలర్చు తెఱంగునఁ

బొత్తున మననలయు శుభముఁ ♦ బొందవలసినన్.

చిరకారియను మునికుమారుని చరిత్రము.

క. అతఁడు చిరకాలసువిచా

రితంబుగాఁ జేసి యాచ ♦ రించుం గురుభూ
సతివర్య యెద్దియును నది

గతముగఁ జిరకారినామ ♦ కంబునఁ బరగున్.

నీ. విను మొక్క కారణం ♦ బున ముని పత్నిపైఁ

గోపించిచంప న ♦ కొడుకుఁ బనిచి

మొట్టయేని నెడలి పో ♦ పుటయును బనులెల్లఁ

జిరవిచారముతోడఁ ♦ జేయుఁగాన

సచ్చిరకారి యి ♦ ట్లనివిచారించె జ

నకుపంపు నేత మా ♦ సంగరాదు

తల్లిజంపుటయును ♦ దగదు తండితలంపు

దప్పింతుఁగాకని ♦ తలఁతునేనిఁ

తే. గల్మషం బంతుఁ దాని ను • తొల్లఁ గొనినాఁడు.

మాతృరక్ష గర్భస్థ ము • మృత్యువునకు
బుత్రిభావ మస్వాత్మకత్వఁగి • మునుకు నుండు
సాపమడుగింప నన్వయ • నోపునాఁడు.

క. జననీనధంబు పేరిన

ననుమానమె సరక మునుకు • తొలి నుండిగిల్లెదా
జనకానమాన మునుకు

చినవానికి సరక మును ను • నెందున నెలల.

తే. తల్లి భాత్రిక బీజంబు • తండ్రి బిడ్డ

నగళధరణార్థముగ వీటి • నారోభించి
యేను బొమ్మలవాడ ను • న్యాయపురికి
వీరలం పిప్పి పన్నెర • పిమ్మననాఁడు.

న. అని విచారించి తలంతుకొని,

క. జనకుఁడు యేన బిడ్డం

చినవాడెను నరకుండుండు • పిమ్మన బిడ్డం

దనయునివాపము లుండుండు

వినియుండుదూ నెలుపులేరికి • నేనాఁడు మేలు.

క. జనకుఁడు దేవమును ధర్మం

బును విద్యయు బరమార్థుని • మును గొప్పన నా
తనికిఁ బ్రియం బగుచు

సిలదేవతెల్లఁ బ్రియ • మునుకు గొప్ప.

న. అని వితర్కించుచియుఁ దల్లితెఱంగుఁ దలంచి.

చ. కరచరణాదిసంఘటిత

కాయముసంజనసంబు వహింపు

ట్టరణికిఁబోలె దల్లిదెన

నై సదిగాదొకొ యట్లుఁగాక మ

ర్భర మగుగర్భభేదమును

బట్టికీనై నిజదేహచింతపై

భరమొకయింత లేక పడు

సోటులు సక్కట యెక్కుడింతకుఁ.

ఆ. వచ్చిపోయిచూచు ♦ వాఁడుగాకిడుమలఁ

బడునె తల్లివోలె ♦ బట్టితోడఁ

దండ్రు చెప్పు నిట్లు ♦ ధర్మశాస్త్రంబుల

సంబ గౌరవమున ♦ సధిక యగుట.

ఆ. బొలుండైన గొడుగు ♦ ప్రౌఢుడై సనువృద్ధుఁ

డైననొక్కవిధమ ♦ యర్మిలియును

సరయ భరము తల్లి ♦ కాపదార్థంబు జ

గంబుకలిమి కెల్ల ♦ గారణంబు.

ఆ. తుద్రాజరతువులకు ♦ గురులకు నెమ్మొయిఁ

దలఁప నొక్కరూప ♦ తల్లివలయు

సూర్యుడిల్లగలదె ♦ యొండుసోటులను వ

న్నునివాసమైన ♦ వోటఁగాక.

క. అప్పుడె యసమర్థుని డగు,

అప్పుడె యుభ యగు మూర్ఖు ♦ మైతొఁచు బగం

బస్సుడ మాతృవియోగం,

బెస్సుడువాటిల్లె నపుడ ♦ యెంతయుఁదూఱుకా.

క. కలవాఁడు లేనివాఁడు నా,

బలుఁ డబలుఁడు మూఁఢబుద్ధి ♦ ప్రోఁసుండనఁగా

వలదెవ్వరికైన జనని

కలిమియ యత్యంతసౌఖ్య ♦ కర్మమొ గుండఁడు.

తే. ఇట్టిజనని వధించుట ♦ యెల్లభంగి

సధికపాపపయోరాశి ♦ యందొ ముందు

దీని నెఱుంగఁడ వసులవాఁ ♦ డైన వధకు

నేల తెంపు వాటిలుఁ జేతు ♦ ల్పొలులాడు.

వ. అని యిట్లు పెక్కుభంగుల నూహించుచుఁ జర
కారియగుట నతండు శీఘ్రకారిగాకయుండఁ దడవఁదలయేని
యుం గలిగె నంతకుం దదీయజనకుండు.

క. వెడపనికి నాలిఁ జంపం

గోఁడుకుఁ బసిచి వచ్చినాఁడఁ ♦ గ్రూరత్వమునం

గడవంబడునొకొ పని యని

కడువెనఁ జనుదెంచె నతఁడు ♦ కణములు దొరఁగిన.

వ. అట్లు సనుదెంచునెప్పుడు.

క. చిరకారి యెట్లునుం దని

చిరకారితఁ జూపుఁగాక ♦ శీఘ్రపువ్వుతె

దురటిల్లఁ జేయునే నను

వెరవరి వాఁ డిట్టిసనికి ♦ వేగిరిపడునే.

వ. అని పుత్రు నుద్దేశించి.

చ. చిరముగ గర్భవాసమునఁ

జెందితిపుత్ర ! చిరంబుగాఁగ ని

న్నరసెఁ గదయ్య తల్లి యన

యంబును నేఁ బనుపంగఁ బూనియుం

జిరమగుసట్టు లితైఱఁగు

సేతఁదలంచితియేని సత్కృపా

పర చిరకారి నాఁ బరఁగు

భాసితనామము సార్థకంబగున్ .

ఆ. నాకు నాతపంబు ♦ నకు నిందరాకుండ

దురితభయమునిన్నుఁ ♦ బొరయకుండ

నెమ్మిఁ జేసి తన్న ! ♦ నీచిరకారిత

సకలభూతములును ♦ సంస్తుతింప.

వ. అనుచుం జనుదెంచి నివాసంబు ప్రవేశించినం గని
చిరకారి నిజకరంబున నున్నవధసాధనంబు డిగ్గ విడిచి యగ్గా
తమవంశవర్యుచరణంబులు శిరంబుమోనం బ్రణామం
బు సేసెం బత్నియుం జాఁగిలి మ్రొక్కె నయ్యిరువుర నెత్తి
శోకబాష్పంబులానందాశ్రువులుగా నమ్మునివరుండుదనయుని
గాథాలింగనంబును మూర్ధఘ్రాణంబుచుం జేసి దీవనలం
బొగడ్డల సభినందించి దానును వారును సుఖాసీనుఁడై యుండి
యిట్లునిమె.

క. కార్యవిచారము చిరముగ

క్షైర్యముతో నడవవలయుఁ ♦ దత్తత్క్రియలం

దామ్యః డవామ్యఃఘ వేడని
యూమ్యలు సేయుదురు నిశ్చ + యంబుదిరముగన్.

స. అని నిర్దేశించె నట్లు చిరకారచిరకారత్వంబు సఫల
త్వంబునొంది వినుటం బొందె.

క. మిత్రత్వము శత్రుత్వముః

బాత్రతియు నపాత్రతియును + బరికించు సుచా
త్వంబు చిరతరగణనా

సూత్రితముగ దాననెల్ల + శుభములునొందుక.

క. కాపునః గురువంశోత్తమ !

సీపును సదసత్ప్రకార + నిశ్చయము చిరం
బై వలలఁజేయుమీ యది

గావించుం జరములైన + కార్యఫలములక.

క. విను మచిరన్మత్తిఁగీసిన

పని కర్తకు నావహించుః + బహ్వాత్తాపం
బనఘా! చిరభావితకు

ద్ధనిరూపణకృతము శుభముః + దేజముఁ దెచ్చుక.

ప్రథమ భాగము.

సంపూర్ణము.

ఆంధ్ర ప్రచారిణి గ్రంథనిలయము.

శాంతి మహేంద్ర వరము.

(1911.)

నవలలు:—నవరసభరితములగు నవలలు, పుణ్యచరిత్రములు, పురాణములు, ముచ్చటైన బొమ్మలతో, ముద్దలాలకు క్యాలికో టైండుతో 2:0 పుటలకుఁ దక్కువగాకుండ, రెండుమాసములకొక్కటిగా వెలువడుచుండును.

నిబంధనలు.

1. ఇందుఁ జందాదారులగు జేరువారు ప్రవేశరుదుము క్రిందకు 0-8-0 లు ముందుగా చెల్లింపవలయును.

2. ఇందు రెండేసిమాసముల కొక్కటిగ వెలువడుచుండు క్యాలికో టైండుగల ప్రతిగ్రంథమును రు1-0-0 వెలకుఁ జందాదారులకుఁబంపుచుండును.

3. గ్రంథములఁ బంపుటకగు పోస్టేజి మొదలగు ఖర్చులన్నియును చందాదారులే భరించవలయును.

4. చందాదారులగువారు వెనుకటి గ్రంథములన్నియును గొనవలయునను నియమములేదు, కాని వారుకొనినచో వెనుకటి పుస్తకములు కూడఁ జందాదారుల వెలకే పంపుచుండును. క్రొత్తగ వెలువడుచుండు గ్రంథముల మాత్రము చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొను చుండవలెను.

5. ఇందుఁ బ్రకటింపఁబడు ననుబంధములు చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొనవలయునను నియమములేదు, కొనినవారికే పంపుచుండును.

6. సంవత్సరముచందా-అనగా ముందుప్రకటింపఁబడు అణుపుస్తకములకు రు 7-2-0 లు ముందుగఁబంపువారికి అణుపుస్తకములకుఁబ్రతి పుస్తకమును రిజిస్టరు బుక్కు-పోస్టుగా పంపుచుండును. అట్లుపంపినవారికి ప్రతి పుస్తకమునకు చెల్లింపవలసిన మనితరహా కమీషను 0-12-0 లును రిజిస్టరు ఖర్చు 0-12-0 లు రు 1-8-0 లును కూడినట్లు.

(జూలై 1922)

అధ్యక్షుడు,
అద్వైత లిటరరీస్ సొసైటీ.